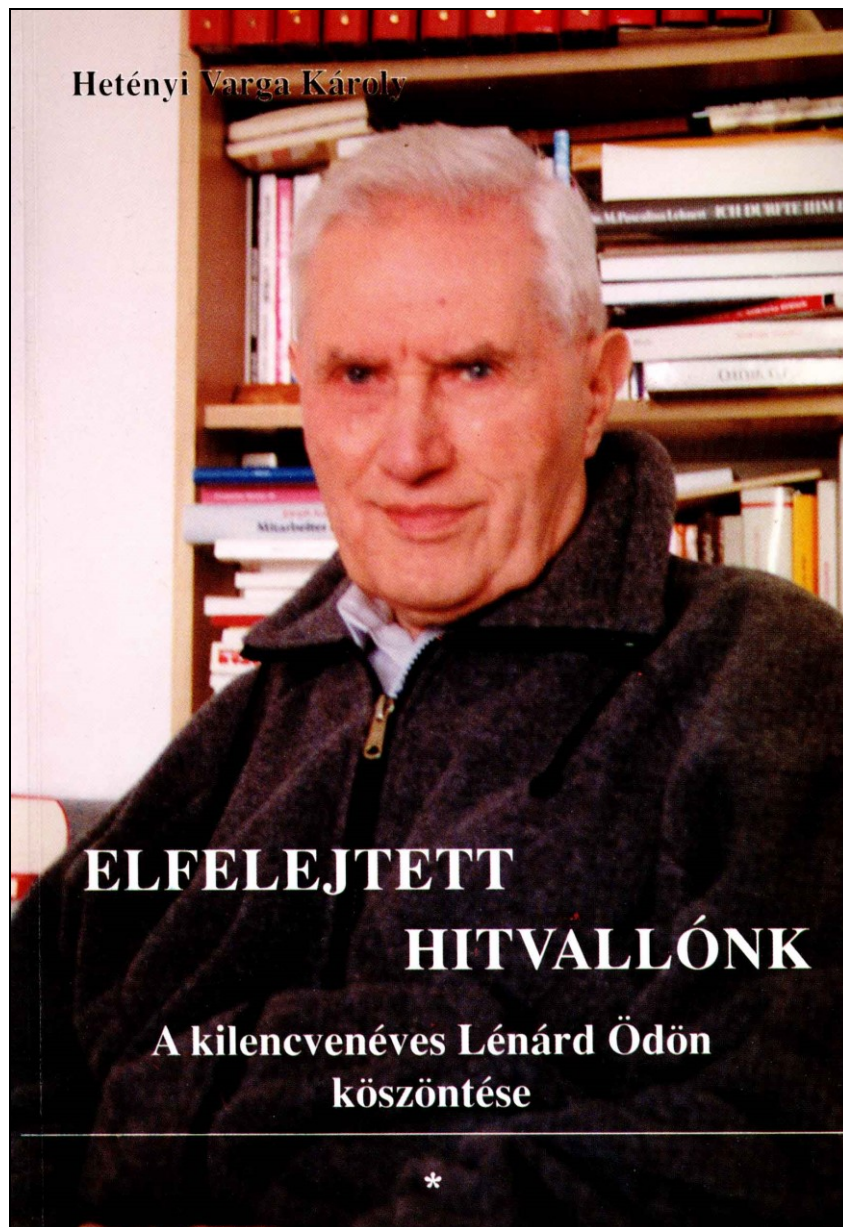

Hetényi Varga Károly Elfelejtett hitvallónk A kilencvenéves Lénárd Ödön köszöntése

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Hetényi Varga Károly
Elfelejtett hitvallónk
A kilencvenéves Lénárd Ödön köszöntése

Megjelenik Lénárd Ödön piarista szerzetes vasmiséje alkalmából

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2001-ben jelent meg a Pro Domo kiadó gondozásában az ISBN 963 00 6835 0 azonosítóval. Az elektronikus változat Hetényi Varga Károly engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog Hetényi Varga Károlyé.

Az életrajzi adatokhoz (lásd a Lénárd Ödön életútja című fejezetet) hozzátoldottuk Lénárd atyának a könyv megjelenése óta bekövetkezett halálának időpontját.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Köszöntés	4
Lénárd Ödön életútja.....	5
Az első letartóztatás	6
Másodszor a bíróság előtt	18
Harmadszor a börtönben	24
Lénárd Ödön megjelent munkái.....	35
Irodalom, források.....	37

Köszöntés

Ezen az ünnepen

minden meghurcolt, börtönviselt pap és szerzetes,

minden világi hívő,
akit hitéért, vallásos meggyőződéséért
üldöztek,

minden jóakarátú ember,
aki Istent és egyházát nem elvtelen megalkuvással,
hanem áldozatok árán is vállalta,

mindenki,
aki az elmúlt évtizedek folyamán
üldöztetést szenvedett az igazságért,

hálás tisztelettel és szeretettel köszönti

a tizennyolc és fél év börtönt viselt

LÉNÁRD ÖDÖNT,

a kilencvenéves piarista szerzetest,

aki 2001. június 10-én

mutatja be vasmiséjét
Budapesten, a piaristák kápolnájában.

Lénárd Ödön életútja

- 1911.** szeptember 11-én született Budapesten.
- 1926.** szeptember 12-én lépett a piarista rendbe.
- 1929.** szeptember 13-án egyszerű szerzetesi fogadalmat tesz.
- 1933.** szeptember 8-án leteszi ünnepélyes szerzetesi fogadalmát.
- 1931-1936-ig** Budapesten teológiai tanulmányokat folytat, az egyetemen történelem-latin szakos tanári diplomát szerez.
- 1936.** június 14-én Grósz József püspök pappá szenteli.
- 1937-ben** gyakorló tanár Kecskeméten.
- 1938-1945-ig** a szegedi piaristák gimnáziumában tanár, 1939-ben helyettes igazgató.
- 1946-tól** az Actio Catholica kulturális titkára Budapesten.
- 1947-ben** a szociológia tanára a Kalazantinumban.
- 1948.** június 17-én letartóztatják, és július 23-án izgatás vádjával 6 év börtönre és 10 év hivatalvesztésre ítélték. Raboskodott a Gyűjtőfogházban és a váci börtönben.
- 1953.** augusztus 1-jén a Nagy Imre-féle amnesztiával szabadul. Egy cipőjavító szövetkezetben alkalmazták kifutófiúnak. A szövetkezet megszűnése után vizóra leolvasónak megy.
- 1961.** február 6-án „államellenes bűncselekmény alapos gyanúja miatt” letartóztatják, június 19-én 7 év 6 hónapi börtönbüntetésre, polgári jogai gyakorlásának 10 évi eltiltására ítélik. Raboskodik a márianosztrai és a sátoraljaújhelyi börtönben.
- 1963.** március 27-én az „U-Thant”-féle amnesztiával szabadul.
- 1966.** április 19-én házkutatást tartanak lakásán és letartóztatják.
- 1966.** november 9-én „összeesküvésre irányuló előkészület és kémkedés” vádjával 8 év börtönre és 8 év közügyektől eltiltásra ítélik. A bíróság Lénárd Ödön korábbi ítéleteit összevonja, és 19 év börtönbüntetést állapít meg. A budapesti Gyűjtőfogházban raboskodik. Túlnyomórészt a „suszterájban” dolgoztatják.
- 1977.** június 30-án VI. Pál pápa közbenjárására szabadul.
- 1979-1984-ig** a diktatúra idején titokban alapított és üldözött ciszterci nővérek közösségének lelkesze Budapesten, 1985-től Kismaroson, a rend Boldogasszony Házában.
- 1991.** május 27-én a Legfelsőbb Bíróság Lénárd Ödönt ártatlannak, a korábbi ítéleteket semmisnek nyilvánította.
- 2003.** május 23-án elhunyt.

Az első letartóztatás

Háromszor tartóztatták le a nép nevében, háromszor élte át a vallatások megalázó hónapjait, és életének közel egynegyedében – *csaknem két évtizedig* – a rabok keserű kenyerét ette. Nem tudunk arról, hogy a százötvenéves török hódoltság óta akadt-e Magyarországon pap vagy szerzetes, aki hosszabb időt raboskodott volna hitéért, egyházáért, s akinek börtönévei meghaladták volna az övét.

A felületes újságolvasó, aki annak idején csak sorozatos elítéltetéseiről értesült, könnyen hozzágondolhatta nevéhez: nyughatatlan természetű, örökké elégedetlen ember, hivatásos összeesküvő, a népi demokrácia és a szocializmus esküdt ellensége, a „fekete reakció” megtestesítője...

Pedig ahogy elnézi őt az ember, s egy kicsit elbeszélget vele, nem kifejezetten bűnöző típus. De kik álltak szóba akkoriban Lénárd Ödönnel? Kik beszélgettek vele?

Akik mégis, azok jobbára követték őt a börtönbe is...

A háború vége felé dolgozott az Actio Catholica ifjúsági hetilapjának, a *Sziclán állunk*-nak. A Vörös Hadsereg ekkor már átlépte határainkat. Lénárd Ödön ennek a lapnak 1944. július 15-i számában *Az utolsó ítélet előtt* című írásával megrendítő vízióban sejteti meg a jövőt:

Éjfél körül. A Vatikánváros kétméteres falain tüskés-drótos spanyollosok mögött géppisztolyt szorongató svájci gárdisták állnak. Kis távolságokban egy-egy gépfegyvercső ásít a falon túlra. A városból idehallatszik a kommunista tüntetések mocskos hangzavara. A Pápa a Sixtina oltárképe előtt térdel. Hangtalanul imádkozik...

Halálveszélyben forogva jövünk Hozzád, Urunk! Mi kaptuk a legtöbb kegyelmet a népek közt, s mi használtuk fel a legrosszabbul. Köztünk vált valóra a kőszál ígérete, de mi csak viaszból voltunk!

Az egész világért való gondot bízták ránk, s mi gyermetegek maradtunk s felelőtlenek. A széltől hajtott nád népévé lettünk. Bocsáss meg nekünk, Urunk...

(A lárma ismét elnyomja a kórust: Éljen Sztálin! Le a burzsujokkal! Éljen a bolsevizmus! Le a népámító papokkal!)

Erre a szokatlanul merész hangú vízióra akkor senki sem figyel. Az ostrom közeledtével mindenki a saját bajával van elfoglalva, s amikor rádöbben a valóságra, már késő...

Amikor gyermekeink vallásos nevelését ki akarták venni az egyház kezéből, amikor hozzáfogtak ahhoz, hogy az ifjúság lelkéből kitöröljék az Istent és a vallást, akkor az elszántak egy kis csoportja – Lénárd Ödönnel az élen – megpróbálta fölvenni a küzdelmet az egyházi iskolák államosítása ellen.

Lénárd Ödönt a piarista rend az Actio Catholica kérésére 1945. október 1-jétől átengedte szolgálattételre országos kulturális titkárnak. Feladatköréhez tartozott a Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége, s ehhez szorosan kapcsolódott az egyházi iskolák megtartásáért folytatott küzdelem is. Címére megküldték az egyházi iskolák államosítása elleni tömeges tiltakozásokat az ország minden részéről.

Amikor az ateista diktatúra kifogy az érvekből, ellenfeleit rendszerint börtönbe csukatja. A kommunisták sohasem ismerték volna be nyíltan, hogy az egyházi iskolák államosításával Hitlert és a nácizmus gyakorlatát követik.

Lénárd Ödön minden nap számított a letartóztatására, de éppen akkor – 1948. június 17-én és éppen az Actio Catholica hivatalában – a legkevésbé.

Először csak futólagos házkutatást tartottak szobámban. Fölemeltek asztalomról egy dossziét, ami éppen a primásnak készült, s amit a közeli napokban személyesen vittem volna el. Ez a dosszié olyan iratokat tartalmazott, amelyek az iskolák államosításával kapcsolatban vidéken történt, ellenünk irányuló erőszakoskodásokról felvett jegyzőkönyvek, dokumentumok voltak. Décsi alezredes kinyitotta, belenézett, mindjárt látta, hogy milyen természetű, vérvörös lett és azt mondta:

- Ez csupa hazugság!
- Az mind igaz, ami ott benne van – feleltem. És hogy ez tényleg így volt, bizonyítja, hogy a perben erről a dossziéről soha többé szó sem esett. Ha csupa hazugság lett volna, biztosan felhasználták volna ellenem. *(Lénárd Ödön)*

Mihalovics Zsigmond még aznap levélben számol be a történetekről a primásnak:

ACTIO CATHOLICA ORSZÁGOS ELNÖKSÉGE
BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 7.
III. LÉPCSŐ I. EMELET 8.
TELEFON: 180-077, 187-645, 187-646.

Főmagasságú és Főtisztelendő

MINDSZENTY JÓZSEF Úrnak
bíboros hercegprimás

ESZTERGOM.

EMINENCIÁS URAM!

Ma fél 1 óra tájban váratlanul megjelent az állambiztonsági rendőrség, és Lénárd Ödönt kereste. Dr. Décsi Gyula rendőr alezredes elővette a beérkezett tiltakozásokból készült sokszorosításokat, mutatta a borítékot is, hogy megkapta a küldeményt a csömöri rendőr őrszoba, valamint az állambiztonsági osztály.

Kérdezte Lénárdot, hogy e sokszorosítást hol végezték, milyen gépen, és hogy történt annak szétküldése. Lénárd Ödön úgy válaszolt, hogy e kérdésekre lelkiismerete szerint csak akkor adhat választ, ha a válaszára egyházi felsőbbisége engedélyt ad. A rendőr alezredes erre bejött éhözám, megmutatva nekem is a sokszorosított csomagot, s megállapította előttem, hogy az egyik alkalmas arra, hogy Lénárd ellen a köztársaság védelméről szóló törvény értelmében eljárást indítson. Ugyanis megsokszorosította, s így magáévá tette a községből érkezett olyan természetű tiltakozást, hogy nem akarnak Hitlert és nyilas ifjúságot, istentelen és erkölcstelen ifjúságot, s azért vannak az állami iskolák ellen. Meglehetősen hevületbe jött, ahogyan előttem a rendőr alezredes jogi véleményét kifejtette.

Lénárd álláspontját elmondva kérdezte, hogy mi a véleményem? Lénárdot nem akartam cserbenhagyni, bár úgy véltem, hogy jobb lett volna megmondani, amiket az alezredes kérdez, s én is úgy nyilatkoztam, hogy mi központi iroda vagyunk, és felettünk vezetőség van. Idegesen hallgatott az alezredes. Akkor a telefonhoz lépett, és valakinek jelentette Lénárd állásfoglalását és az enyémet. Az alezredes hallgatva a választ, így szólt: Őt? –

Rosszat sejtettem, hogy ez már Lénárd letartóztatására szóló utasítás. Akkor kérdeztem, hogy beszélhetek-e Lénárral? Azt mondotta, igen, de csak az ő jelenlétében. Erre bementünk Lénárd szobájába, és ott Lénárd megismételte álláspontját. Elég nyugodtan ment eddig a tárgyalás. Ami eddig történt, arról jegyzőkönyvet vettek fel. A jegyzőkönyvet azonban az alezredes úgy fogalmazta meg, hogy Lénárd megtagadta a kérdésekre való választ. Lénárd így nem volt hajlandó a jegyzőkönyvet aláírni, mire ő maga fogalmazta meg a jegyzőkönyv e részét, mely szerint a feltett kérdésekre csak abban az esetben hajlandó választ adni, ha egyházi felsőbbbsége neki engedélyt ad, de akkor készségesen megteszi.

Ezután a szobájában házkutatást tartottak. Először az íróasztalát kutatták át, és egy csomó iratot vettek magukhoz. Sajnos, nem tudjuk még, hogy milyen iratokat. Bár, mióta forró lett a levegő, Lénárd a névsorokat és más hasonló iratokat mindig magával vitte esténként. Tartok azonban tőle, hogy éppen a kritikus pillanatban mégis íróasztalának fiókjában voltak. Azután az álló pulpitushoz mentek, és ott megtalálták a legújabb sokszorosítást. Az alezredes azt nézegetve, hevesen kitört magából. Ugyanis azt jelentik ebből a községből, hogy 16 embert elvittek a faluból, és a rendőrök most is kínozzák őket. Itt már hevesen Lénárdot magázva, az uszítás vádját emelte fel, és így szólt: Azt is terjesztik, hogy nagyon sok pap van letartóztatva, pedig csak 8 és maga lesz a kilencedik.

A házkutatásról azután jegyzőkönyvet vettek fel és azt is, hogy egy iratrendezőben olyan tiltakozást talált, amely „az eljáró rendőrtiszt megállapítása szerint valótlán, s az ország rendjére, valamint az utóbbi napok során eljáró rendőrtisztekre rágalmozó tényállapításokat tartalmaznak.”

Lénárd ezt a jegyzőkönyvet nem írta alá, csak azzal a megjegyzéssel, hogy aláírása igazolja ugyan a házkutatás kifogástalan lefolyását, de nem vonatkozik a jegyzőkönyvnek ezen tényállítására.

Azután kihirdette Lénárd előtt, hogy letartóztatja. Lénárd kezét nyújtott, megöleltük egymást, letérdepelt elém, és megáldottam őt.

Az alezredes ezután azt kérdezte, hogy van-e még a sokszorosításból. Lénárd igennel válaszolva, a rendőrtiszt azt kívánta, hogy adja elő ezeket a megmaradt példányokat. Lénárd először húzódott, de azután megindultak az I. emelet felé, s szerencsétlenségre úgy látszik, Lénárd maga sem tudta, hol vannak ezek a sokszorosítások, sokszorosított példányok, és nem akarta felfedni a szobát, ahol a sokszorosító gép áll. A vikariátus helyiségek irányából akarta a raktárba bevezetni az alezredest, de az ajtó zárva volt.

Az alezredes már akkor gyanút fogott, hogy valamit rejteget, s kénytelen volt a rendes bejáraton bevezetni őket, s az alezredes megállapította, hogy ott áll a gép, s benne éppen sokszorosított példányok. Ott van a vágógép, és kihirdette, hogy a sokszorosító gépet, a vágógépet, valamint a két helyiségben található sokszorosításokat, papírokat zárolja. Ekkor Lénárdot elvitték. E két, illetve három helyiség ajtajait lepecsételték. Közben visszatért az a rendőrtiszt, aki Lénárdot elvezette, valamit súgott az alezredesnek, s akkor megkezdődött annak kutatása, hogy milyen írógépen történt a lemezeken való írás.

Lénárd munkatársait faggatták, és vallomásukról jegyzőkönyvet vettek fel, amelyeket még nem ismerek.

Amikor e sorokat írom, még Lénárd fiatal munkatársainak vallatása folyik.

Décsi Gyula iparkodott nagyon udvarias, szíves lenni, velem feltűnően udvarias és szíves volt, de 3-szori kitörése mutatja, hogy vad indulatok laknak benne. Azt mondotta, hogy ő is katolikus, és ő jól ismeri a katolikus ügyeket. Megkérdeztem, hova vitték Lénárdot. Décsy azt válaszolta, hogy az állambiztonsági rendőrségre.

Azonnal elküldöttem Lénárd Ödön édesanyjához és a rendfőnökéhez, s értesítettem őket a történekről. Elküldöttem Kosnay ügyvédert, és őt várom minden pillanatban ide hozzám.

Jelentésemet megtéve, maradok Eminenciás Uram szent Bíborát csókolva, a legmélyebb tisztelettel:

Budapest, 1948. június hó 17-én.
Mihalovics Zsigmond
protonotárius kanonok,
az Actio Catholica országos igazgatója.

Letartóztatások demokráciaellenes izgatás miatt

Az államvédelmi osztály őrizetbe vette Lénárd Ödön 37 éves piarista tanárt, az Actio Catholica kultúrosztályának titkárát, Németh Pál 37 éves ordacsehi plébánost, Polesso Antal 40 éves orgoványi plébánost és dr. Varsai Lajos 38 éves rádi plébánost. Az őrizetbevett személyek ellen izgatás címén, a köztársaság védelméről szóló 1946. évi VII. tc. alapján indult eljárás.

A nyomozás során megállapítást nyert, hogy Lénárd Ödön a felekezeti iskolák államosításával kapcsolatban különböző közleményeket és köriratokat adott ki, amelyek súlyosan rágalmaznak demokratikus államrendünket. A három plébános ugyancsak a demokratikus állam ellen izgatott.

Az őrizetbe vett személyeket átadták a budapesti ügyészségnek.

Szabad Nép, 1948. július 1.

Lénárd tanár úr kihallgatása kifogástalan udvariassággal történt. Soha nem került fogdába. Egy földszinti irodában tartották, s négy óránként váltva egy szuronyos őr ült mellette. Bekérhette breviáriumát, karóráját. Décsi, a kihallgatója, a lakásáról kérésére kisollót hozott be, s azt a könyvet is, amit olvasásra kért. A második nap rekamiét vittek szobájába, hogy ne az íróasztal tetején aludjon. A vendéglőből akartak számára kívánság szerint kosztot hozni, de ezt az ajánlatot elhárította.

Vallomást csak akkor tett, amikor azt akarták rábizonyítani, hogy a sokszorosítókat amerikai pénzen vette, holott azokat ő maga vásárolta Esztergomban.

Egy alkalmas pillanatban megkérdezte, miért bánnak vele ilyen kíméletesen, amikor annak a háznak a társadalomban egészen más híre van.

Kérdésére azt válaszolták, hogy mivel ő az első, akit egy központi jellegű egyházi hivatalban letartóztattak, úgy gondolják, hogy az egyházzal szemben egyszerre mutatnak határozottságot (a letartóztatással), de udvariasságot is (a bánásmóddal), hogy ilyenformán a primást rábírák valaminő „megegyezésre”.

Lénárd atya nem akart Décsi alezreddel ennek a szándéknak képtelenségéről vitatkozni. Az ügyészségen pedig, ahol már nem volt lehetőség vitára, Décsi ezzel búcsúzott el tőle:

– Egyszer be fogja látni, hogy elrontotta az életét, mert bedőlt egy amerikai tippekre ugró főpapnak.

Amikor öt év múlva, a Nagy Imre-féle amnesztiával szabadultam, tudomásomra jutott, hogy Décsi – még börtönben ül. Bizony szívesen visszakerdeztem volna, hogy

„Alezredes úr, azt tisztáztuk, hogy *én* hol rontottam el az életemet, de mondja, maga hol rontotta el a *magáét?*” (Lénárd Ödön)

Bodonyi Márton népfőügyész – valaha ciszterci diák Egerben, a háború éveiben hadbíró, a politikai fordulathoz illően alkalmazkodva – július 7-én benyújtotta a vádiratot:

Budapesti Népügyészségtől.

1948/Nü. 5288/2
Rendőrségi szám: 4466/1948.

A Budapesti Népbíróság Külön Tanácsa
Elnökének,

Budapest

A nyomozás iratait idezárva a következő
vádirat

benyújtásával küldöm át [...]
Az 1948. évi június hó 28. napjától előzetes letartóztatásban levő
II. r. *Lénárd Ödön*
(szül. 1911. szeptember 11. Budapest, anyja: Bochdaneczky Etelka, nőtlen, magyar honos, Budapest, VIII. József krt. 62. sz. alatti lakos, A. C. országos kulturális titkára, vagyontalan, katona nem volt, hittudományi főiskolát végzett, középiskolai tanári oklevéllel bíró, állítása szerint büntetlen,) [...] terheltet
vádolom

2 rendbeli, ebből 1 rendbeli folytatólag elkövetett az 1946. VII. tc. 2. §. b./ pontjába ütköző izgatás büntetével,
mert [...]

1948 tavaszán az egyházi iskolák államosítása napirendre tűzésekor *dr. Mihalovics Zsigmond* I. r. terhelt, mint az A. C. országos igazgatója, kinek felelősséggel tartoztak az A. C. összes osztályai, így a *Lénárd Ödön* II. r. terhelt vezetése alatt álló kultúrosztály is, – utasította Lénárd Ödön II. r. terheltet, hogy szervezze meg az egész országra kiterjedő tiltakozó akcióit. II. rendű terhelt – I. r. terhelt jóváhagyásával, hozzájárulásával és nem utolsó sorban finanszírozásával – ezt az úgynevezett tiltakozó akciókat a demokratikus államrend elleni gyűlésre, izgatásra használta fel. A tiltakozó akció, a jogilag nem is létező Katholikus Szülők Vallásos Szövetsége fedőnév alatt folyt le, és főbb feladatai az alábbiak voltak:

1948. pünkösd vasárnapján II. r. terhelt – a K. Sz. V. Sz. országos intéző-bizottsága nevében körlevelet bocsájtott ki [...], mely az összes egyházközségeknek küldetett meg. Ebben a körlevélben II. r. terhelt felhívja a helyi csoport figyelmét, hogy az iskolák államosítása kérdésének eldőlésétől függ, hogy gyermekeik az Isten, vagy az istentelenség szolgálatára nevelődnek-e. Felhívja a szülőket, hogyha kell, foggal és tíz körömmel védjék meg gyermekeik jövőjét. Felhívja a helyi csoportokat, hogy elhatározásukat juttassák a hatóságok tudomására, és a legvégső elhatározottság tudatában járjanak el.

A megrendelt tiltakozások elkészítése és éles hangjának eleve biztosítása céljára a körlevélhez mintákat is mellékeltem, és pedig 3 sokszorosított körlevelet, amelyek közül az egyik az összes országgyűlési képviselőhöz, a másik a hercegprímáshoz, a harmadik pedig a kultuszminiszterhez volt címezve. A képviselőkhöz intézett körlevél szerint az iskolák államosítására vonatkozó terv az 1946. évi I. tc.-ben, valamint a békeszerződésben biztosított vallásszabadság flagrns megsértését jelenti. A

továbbiakban azzal rágalmozta a magyar demokráciát, hogy az egyházi iskolákban előfordult fegyverrejtegetések szánt-szándékkal előrángatott és a valóságnak meg nem felelő ürügy volt csak. Figyelmezteti a képviselőket, hogy a nép tüntető szándékait nehezen tudták lecsillapítani, és a nép foggal, tíz körömmel ragaszkodik iskoláihoz. Felhívja a képviselőket, hogy a magyar demokrácia ne tévedjen 1948-ban arra az útra, melyre legutóbb a náciizmus tévedt és mondott csődöt, *mert vannak már, akik elfeledték, hogy Hitler is államosította a hitvallásos iskolákat.*

A hercegprímáshoz intézett memorandum szerint „Utoljára Hitler ment ezen az úton. A magyar katolikus szülői társadalom értetlenül áll szemben azzal a rövidlátással, amely három évvel a hitleri csőd után ismét eme halálos mérreg után nyúl... Arra kérjük Eminenciádat, hogy továbbra is örködjék azon, hogy lehetőleg minden katolikus ugyanilyen megalkuvás nélküli elvhű magatartással foglaljon állást, amely egyszerűen a hit vagy hitetlenség, a kereszténység vagy pogányság, Isten vagy a sátán kérdése. [...]"

Mindezeket a memorandumokat a fentebb ismertetett, Pünkösdi vasárnapján kelt 1. körlevélhez mellékelte, és az ország összes egyházközségeinek megküldte. A sokszorosítás és a szétküldés előtt a körleveleket I. r. terhelt ellenőrizte és helybenhagyta. A költségeket nagyobb részt I. r. terhelt fedezte. A szétküldés után az ország különböző helyeiről a plébánosok eljuttatták a megrendelt tiltakozásokat az A. C.-hoz, miután az A. C. körlevelét és fentebb ismertetett mellékleteit egyházközségeik előtt a templomban és azon kívül e célra összehívott összejöveteleken ismertették, és kommentálták. A legtöbb plébános a tiltakozásokat előbb illetékes kormány tényezőkhöz juttatta el, és a tiltakozás szövegét közölték a II. r. terhelt vezetése alatt álló A. C. kultúrosztállyal. A beérkezett tiltakozásokat *Lénárd Ödön* II. r. terhelt és közvetlen munkatársa, *Kosdy Erzsébet* VI. r. terhelt feldolgozták olyképpen, hogy kiválogatták belőlük a legélesebb hangú tiltakozásokat, ezeket II. r. terhelt által megadott szempontok szerint együttesen kivonatolták, és a kivonatok feldolgozásával május 27-én II. r. terhelt újabb körlevelet bocsájtott ki. Ez a második körlevél a beérkezett tiltakozások kivonatolásait tartalmazta, mert ezzel akarták a nép ellenszenvét az egyházi iskolák államosításával szemben dokumentálni és tovább fokozni. Az Úrnapiján kibocsájtott ezen második felhívás három részből állott, éspedig „Kedves Szülő Testvérek” című felhívásból: a magyar szellemi élet ismert nagyságaitól idézett „Mélyen Tisztelt Cím!” kezdetű és végül a plébánosokhoz intézett felhívásokból. A szellemi élet vezetőihez intézett körlevélben többek között azt írja II. r. terhelt, hogy nem a népakarat érvényesítésének, nem a demokráciának az igénye az egyházi iskola államosítása. Ellenkezik ez a szándék a vallásszabadság alapvető és törvényeinkben biztosított emberi jogával is. Végül a tervet antidemokratikus kísérletnek minősíti. A plébánosokhoz intézett felhívásában figyelmezteti őket, hogy a falujárókkal ne érintkezzenek, bármit is csinálnak a falu érdekében, és ne feledkezzenek meg az evangéliumi szóról, aki nincs velem, ellenem van.

A nyolc oldalon át közölt idézetek közül az alábbiak különösen izgató tartalmúak:

„Uraj, Újfalva és Szentivánka községek közös szülői értekezlete megvetéssel utasítja vissza azokat a hitvány rágalmozásokat, melyek egyházunkat és iskoláinkat, egyházi vezetőinket és nevelőinket napról-napra reakció vádjával illetik... az iskolák erőszakos államosítása érdekében. Soha nem egyezünk bele abba, hogy a mi adóinkból fenntartott iskolákban gyermekeinket a mi magyar és keresztény lelkünkhöz idegen anyagelvű világnézetre neveljék, és hazug propagandával szemben becsületes, demokratikus

szellemben a szülők meg nem hamisított népszavazását követeljük.” [...]

1948. június 13-án egy harmadik körözüvényt is kibocsátott II. r. terhelt, az azóta *állítólag* beérkezett újabb tiltakozások kivonatolását. Ezt azzal indokolja, hogy „a mi hangunknak ugyanis nem jut tér sem az egyoldalú pártsajtóban, sem a rádióban, amely nem a széles, 'köztük katolikus is' magyar társadalom véleményét szólaltatja meg és tükrözi, hanem előre elgondolt tételei mellett szeretné a hiányzó tömeghelyeslést, hangmonopoliumával pótolni. Az Új Emberhez, hozzánk, s szinte minden katolikus központhoz naponta érkeznek olyan helyreigazítások és cáfolatok, melyek a kenyérkereső helyeken a hivatalos, vagy pártfelsőbbség által szervezett állásfoglalások értékét minimálisra csökkentik, megszületésük körülményeit pedig egészen furcsa színekben tüntetik fel. A 70%-ban katolikus magyar nép elsőprően döntő többségében a hitvallásos iskolák államosítását nem akarja. Az országgyűlés jelenlegi képviselői nem is hivatottak ebben a kérdésben a magyar nép nevében állást foglalni. Népünk körében sokhelyen felmerült megfelelő titkos népszavazás kérdését ebben a kérdésben a kormány szintén hallatlanra vette. Az államosítással a történelemben szinte páratlanul álló súlyos felelőssége teljes súlyát a másik oldalra hárítjuk.”

Az ezen körlevélhez négy oldal terjedelemben mellékelt idézetek közül különösen izgatató tartalmúak:

„A magyar szecsődi r. k. egyházközség képviselőtestülete megütközik 100 éves szabadságharc évfordulója magyar kormányának a magyar nép igen nagy többségének kívánságait semmibevevő szándékain.” [...]

„Ha a kultuszminiszter úrhoz az egyházi iskolák államosítási terve ellen tiltakozó távirataink tízezrei nem használnak, sőt agyonhallgatják, és szinte ellenkező táviratok tömegéről írnak az újságok és szólnak unos-untalan a rádió hangjain a magyar nép megtévesztésére, akkor mi, katolikus szülők most még egyszer felemeljük tiltakozó szavunkat, és megálljt kiáltunk mindenkinek, aki ellenünk és gyermekeink hite, erkölce és jövője ellen szándékozik és akar cselekedni... Iskoláinkhoz utolsó leheletünkig ragaszkodunk.” [...]

II. r. Lénárd Ödön terhelttel szemben pedig ugyancsak az 1946. évi VII. tc. 2. §. b./ pontjába ütköző izgatás büntette miatt indokolt a vádemelés, és pedig az iskolák államosításával kapcsolatos izgatás miatt folytatólagosan elkövetett büntett címén, miután ezt a cselekményt egységes akarat-elhatározással folyamatosan követte el, míg a körlevelek sokszorosításával 1 rendben izgatott a demokratikus államrend ellen. A vádemelés tehát indokolt. [...]

Az előzetes letartóztatást azért kell fenntartani, mert a kiszabandó büntetés előrelátható nagyságánál fogva a szökés veszélye változatlanul fennáll. Miután I. r. terhelt szökésben van, indokolt az eljárásnak vele szemben az 1947. XXXIV. tc. 3. §-a alapján távollétében való lefolytatása. A további indítványok a felhívott törvényhelyek alapján indokoltak.

Budapest, 1948. évi július hó 7. napján.

Dr. Bodonyi Márton s.k.
vezető néppügyész

Dr. Sárkány György s.k.
néppügyész

Bírósági hírek

A budapesti népügyészség pótvádíratot adott ki *Lénárd Ödön*, az Actio Catholica országos kulturális titkára, volt középiskolai tanár ellen. Lénárd 1940-től 1944-ig a szegedi piaristarend gimnáziumának tanára volt. Tanítványainak szovjetellenes könyveket ajánlott házi olvasmányként, és előadásokat tartott, melyeken a szovjet rendszert gyalázta.

A népügyészség a pótvádíratot eljuttatta a budapesti népbíróság elnökéhez, s a hétfőn kezdődő főtárgyaláson a népbíróság a pótvádírat alapján is felelősségre vonja Lénárdot.

Magyar Nemzet, 1948. július 15.

Mire a bírósági tárgyalásra sor kerül – 1948. július 19. és 21. között – az államosítás a szülők minden tiltakozása ellenére megtörtént. Az első súlyos ökölcsapás a keresztény nevelésügyre, a magyar életre... Hogy mi lett a magyar ifjúságból valláserkölcsi nevelés híján az elmúlt negyven év alatt, ehhez nem szükséges kommentár...

Lénárdék pontosan megjósolták az eljövendőket, s minden jóslatuk betű szerint beteljesedett. Sőt, azon túl is. Lénárd Ödön az utolsó szó jogán:

Mélyen tisztelt Tanácselnök Úr!
Mélyen tisztelt Népbírák!

Az eddigiekkel a per jogi formaságai véget értek, és az „utolsó szó”-hoz jutottunk. Az utolsó szó joga az igazságszolgáltatás történetében mindig azt jelentette, hogy csukjuk be egy pillanatra a paragrafusok könyvét, és annyi vizsgálat után nézzünk egy pillanatra az *embertársnak* a szemébe, s próbáljuk abban mint emberek az emberi lélek mélységeit felmérni. Még a szakmai bíráskodásnál is ez a helyzet. De még inkább ez a laikus bíráskodásnál, melyet esküdtszék, népbíróság v. bármi egyéb néven épp azért hoztak létre, mert a szakmai bíráskodást túlságosan távolinak érezték a reális emberi viszonyoktól.

Azért is szeretném most megütni ezt az emberibb hangot, mert azt hiszem, furcsa társaság lehetünk mi itt öten vádlottak a M. T. Népbírák előtt. Mind az öten ártatlanoknak vallottuk magunkat a tárgyalás elején, s e mellett mindvégig megmaradtunk. Senki közülünk nem bánt meg és nem vont vissza semmit, és senki sem látta be, hogy ezt vagy azt mégis csak másképp kellett volna tennie. Az egész eljárás is teljesen simán pergett le.

Büszke vagyok arra, hogy az eljáró rendőrtiszt a nyomozás végén azt mondta nekem, hogy a nyomozás egyetlen szót sem tudott ismételt kihallgatási anyagomból produkálni, melyet hazugságnak minősíthetett volna.

S ez áll a többiekre is. Hisz a bizonyítás, tanúkihallgatások teljesen simán folytak le, semmi újat nem hoztak, nem voltak izgalmas szembesítések, egyszer sem hangzott el: „mondja a szemébe”, nem voltak esketések.

S mindez arra utal, hogy az a szilárdság, mellyel megmaradtunk legelső állításaink mellett, nem a megátalkodott bűnös makacssága, hanem a lelkiismerete szerint eljáró ember hűsége elveihez.

Ezt pedig éppen a népbíróságnak kell megbecsülnie. Hisz az egyes népbírák is éppen egy-egy elvi, lelkiismereti gondolatcsoport képviselőiként ülnek itt. Egyikük-másikuk ezekért az elvekért a múltban talán üldöztetést is szenvedett. Épp azért tudhatják, hogy férfiembernek nincs drágább kincse, mint elvei és lelkiismerete, s kitüntetésnek tekinti, ha azért üldözést szenvedhet. De tudhatják azt is, hogy egy államrend sok okból kifolyóan dőlhet meg, de nem azoktól kell azt megvédeni, akiknek cselekvését lelkiismeretük irányítja.

Nem akarom a védekezést újra elkezdni. Csak két szempontot kell az utolsó szóban is határozottan leszögezniem:

1./ Nincs szó titkosságról. A körülményeket ismerő józan ész számára kellően megindokoltam a technikai előállítás leleplezésének okát. A titkos propagandát azonban mindnyájan sokkal jobban ismerjük a közelmúltból, semhogy annak tudnánk minősíteni kb. 15 ezer egyéni címre küldött, küldőjét pontosan feltüntető levelet, melynek alapján az államvédelmi osztály gépkocsijai 5 perc alatt az első keresésre, pontosan a címhez jutottak el. Nem, ez nem titkosság!

2./ Nem volt szó lázításról! Jogi tanácsadóink is azt mondták, hogy éppen mi vagyunk előnyben, mert a törvény a demokrácia intézményei közé 3 éve beépített hitvallásos iskolarendszert védi, mint meglévő demokratikus intézményt. Épp a változást óhajtóknak kell vigyázniuk, hogy a törvény hatálya alá ne essenek. Mi csak akkor kerülünk majd hátrányos helyzetbe, ha a törvényt megszavazzák. Erre való tekintettel, mert nem akartam lázítani, állítottuk le a törvény megszavazása után az utolsó kettőezer levél kipostázását.

Az utolsó szó által felkeltendő emberi együttérzést arra szeretném felhasználni, hogy a M. T. Népbíróság ne csak jogilag bírálja el az ügyet, hanem éljék bele magukat ebbe a világnézeti harcba, s gondolják végig, hogy ők mit tettek volna a mi helyzetünkben. Az így származó előnyt azonban nem a magam számára kérem.

Ebben a harcban a mi első áldozatunk egy hatgyermekes családapa volt, akit internáltak. Azután jöttek a soproni leányok, azután a vádlotként itt ülő plébánosok, aztán az az öreg paraszt bácsi, egy nemzeti bizottság elnöke, akivel a fogházban találkoztam, aztán talán még mások, akikről azóta már nincs értesülésem.

Mélyen tisztelt Népbíróság! Politikai perek mindig voltak, s valószínűleg mindig is lesznek, míg a történelem tart. Nem is kívánom vitatni a hatalomnak azt a jogát, hogy harcaiban – amennyiben az igazságon és erkölcsön belül történik – ezt a fegyvert is igénybe vegye. Az iskolaállamosítási harc közepén egy ilyen per is jelenthet az államnak egy megnyert csatát.

De mi értelme van ennek most, miután a harc eldőlt, és az iskolák államosítva vannak? Vagy el fogják hinni Ordacsehiben, Orgoványon, Rádon földhöz ragadt szegény plébánosokkal együtt élő, vele tözeget termelő falusiak, hogy akiket ők évek óta demokratikusnak ismertek meg, úgy szerettek – az nem az?

Érdemes ezeket a tüskéket bennehagyni a nép lelkében? Ezt nem magam miatt mondom – magamra mindezt nem vonatkoztatom –, hanem a szegény magyar nép miatt, melyet 15 éves korom óta szolgállok ebben a ruhában, és tudom, hogy mindez keserűséget jelent a lelkében.

Magam szerény személye nem volna szóra érdemes. Azonban lehetetlen elmennem a mellett a tény mellett, hogy egyházi felső hatóságom rám tett egy táblát, melyen ez áll: az Actio Catholica országos kulturális titkára. És ha én mellékes vagyok is személyileg, vállalnom kell azt, hogy zászlónak minősítettek.

És azért tisztelettel és minden összehasonlítási szándék nélkül, de mint pusztán tényre fel kell hívnom ítélelhozatal előtt a Népbíróság figyelmét: *a hitleri*

Németországon kívül még sehol a földön nem történt meg, hogy az Actio Catholica valamelyik vezető tagját, egyházi főhatóságának intenciói szerint végzett hivatali munkájáért bíróság elé állították, és elítélték volna.

Fel kell hívnom a figyelmüket, hogy 2 nap óta ennek a teremnek nincsenek falai, hanem a föld minden részéből félmilliárd katolikus hittestvér szeme csüng az itt történendőkön, és vélemény- és vallásszabadságból vizsgálják előttük a magyar demokrácia. Ezen félmilliárd ember lélekközösségének fontosságát pedig épp azoknak kell helyesen értékelni, akik a dolgozó tömegek határokon túl nyúló hasonló belső összetartozását belülről ismerik.

Ennek a figyelő tömegnek azonban a mi perbeli vitaanyagunk eléggé érthetetlennek tűnik fel. Hiszen a vád nem hozhatott ide vértől csepegő holttesteket, vagy a dolgozók ellopott verítékéből kristályosodott aranytömböket. Szövegek voltak csak itt, melyekből a M. T. Népbíróság szerint is nyugodtan le lehetett írni hosszú mondatokat, bekezdéseket, vagy akár másfél oldalt, csak az a szó esik kifogás alá, hogy: „merénylet”, vagy: „belegázol”, vagy: „erőszak”. Meg fogják érteni bárhol a világon a katolikusok ezekre a szavakra alapozott bűnvádi pert és ítéletet?

És itt vessük fel még egyszer: „ezek és hasonlóak az Evangélium szavai? Használhattuk mi őket?” – M. T. Népbíróság! Az Úr Jézus adott esetben még korbácsot is használt. Az iskola az Egyház szemléletében nem is a templom után, hanem mellett következik. Ebben a harcban az Egyház 2 főütőere közül az egyiknek az elvágásáról volt szó. A legvégső határig is el kellett mennünk. –

Amellett ezt a hangot *nem mi kezdtük!* A Szabad Nép egyik múlt heti számában is egyik cikkíró a Hercegprímás Urat a 70%-ban katolikus Magyarország katolikusainak fejét, az Anyaszentegyház legfőbb kormányzótestülete tagját egyszerűen hazaárulónak nevezte. Az egyik legutóbbi nagyméretű utcai felvonuláson pedig több üzemnek az eredeti példányban kezemben megfordult szavalókórus szövegei közt a kis gyerekek számára írottak egyik sora így szól: „Mindszenty úr lógni fog!” Érthető, ha a papság nem túlságos optimizmussal néz a heti 2 óra hittan elé, ha aztán fél napon keresztül a gyermeknek Magyarországon székelő legfőbb vallási fejről ilyen ékes szövegeket kell szavalnia!

Egyik cellatársam vádpontjai közt szerepel, hogy az egyik zsidónak az ablakait betörte. De nem valami magánlaksértéssel vádolják, hanem – amennyiben bebizonyul – méltán népellenes büntett, mert ilyen szempontból speciálisan kiválasztott ablakot tört be.

A több milliónyi magyar katolikus fejének ilyenét bántalmazása szintén nem egyszerűen rágalmazás, hanem az Egyház- és vallásüldözés! Én pedig szívesen itt ülök a vádlottak padján, ha a fenti szövegek íróit is ideültetik mellém. Amíg azonban ez nem történik meg, addig itt nem izgatásról van szó, hanem arról, hogy te beszélhetsz és te másik, nem, te elmondhatod mélyen átérezve, hangsúllyal, hogy milyen drága neked a magad meggyőződése és te, másik, nem. Addig arról van szó, hogy hihetek-e vallásomban, gondolhatok-e, beszélhetek-e, életemet formálhatom-e szerinte?

És ez nem politika! Az őskeresztényeket is azzal vádolták 300 éven át, mert nem akartak áldozni márványszobroknak, hogy politikailag bűnösök, hazaárulók, s tönkre teszik a birodalmat. Azután a szobrok elporladtak, és ma mindenki tudja, hogy bizony

ott nem politikáról volt szó, hanem Istenről, hitről, vallásról. Az ezt valló kereszténység pedig megmaradt.

Itt is az Evangéliumról és a vallásos életről van szó. Ha mi bűnösök vagyunk, ugyanezt a bűnt velünk együtt gondolatban és szándékban 11 magyar megyéspüspök, és 4 ezer pap is elkövette!

De mi tudjuk, hogy nem vagyunk bűnösök, csak ragaszkodunk Istenhez, Evangéliumhoz és a gyakorlati vallásos élethez. De ehhez töretlenül, mindhalálig. Isten segítse a Népbíróságot nehéz feladata ellátásában!

A magyar történelemnek talán legszebb védőbeszéde hangzott el akkor Isten, vallás és egyház mellett. Az ítélet azonban – melyet másutt fogalmaztak – már készen állt.

A Budapesti Népbíróság Olti Vilmos bíró elnökletével 1948. július 23-án hirdetett ítéletet. A szökésben lévő I. rendű vádlott *dr. Mihalovics Zsigmondot*, az Actio Catholica országos igazgatóját háborús bűntett és izgatás miatt 10 évi börtönre, 10 évi hivatalvesztésre, teljes vagyonekzobzásra és Budapest területéről való 10 évi kitiltásra ítélte.

Lénárd Ödönt, az Actio Catholica országos kulturális titkárát izgatás bűntette miatt 6 év börtönbüntetésre, 10 év hivatalvesztésre, teljes vagyonekzobzásra és Budapest területéről való 10 évi kitiltásra ítélte.

Németh Pál lelkészt 10 hónapi börtönre, *Polessó Antal* és *dr. Varsányi Lajos* lelkészeket 1-1 évi börtönbüntetésre ítélték, *Kosdy Erzsébetet* fölmentették. A 49 oldal terjedelmű ítéletben olvasható indoklás lényegében mindenütt a vádiratban foglaltakat ismétli.

Az ítélet kihirdetése után Lénárd Ödön számára – két ízben történt megszakítással – elkezdődik *tizenyolc és fél évig tartó börtönbüntetése*.

Az ugyancsak börtönviselt szerzetes, a ciszterci Kelety Géza: *Szeretetből élni* című könyvének egy megjegyzése:

Magam a kommunisták börtönében töltöttem el elég hosszú időt, s most így utólag mondhatom, bizony 15 vagy 20 évet eltölteni a kommunista börtön körülményei között, az nagyobb büntetés, mint maga a halál. (p. 337)

Lénárd Ödön hosszú börtönélete a Gyűjtőfogházban kezdődik, Vácott folytatódik. Amikor 1950 márciusában fölállítják az úgynevezett „néma ház” rendszert, rokonai, barátai ettől kezdve 1953-ig, első szabadulásáig azt sem tudják róla és sorstársairól, életben vannak-e egyáltalán. Külön tanulmányt érdemelne ezeknek a börtönéveknek a krónikája.

1953. augusztus 1-jén a Nagy Imre féle amnesztiával szabadult – 10 hónappal büntetésének kitöltése előtt.

Már a börtönben tudomást szerez a Czapik-féle megegyezésről és Róma tiltakozásáról. Szabadulása után egy cipőjavító szövetkezetben kap munkát. Hét évig triciklis kifutó.

Miután a céget trösztösítik, s megszűnik papi mivoltával összeegyeztethető munkarendje, felmond, és elmegy vízóra leolvasónak. De minden reggel miséznek, munkaidő után gyóntat, lelkigyakorlatot vezet, csoportmunkát végez. Nem törte meg a börtön. Nem sikerült őt elnémítani.

* * *

Ezzel az arccal jöttem ki először a börtönből Vácott, 1953. augusztus 1-jén. Akkor már három és fél éve azt sem tudták rólam, mint sok százunkról sem, hogy élünk-e még. Mert 1950 tavaszán, amikor felforrósodott a koreai helyzet, a kommunisták attól tartottak, hogy a harmadik világháború kirobbantásába mi, kiéhezett és elgyötört politikai rabok bele fogunk szólni. Ennek megelőzésére átvették a náciaktól a náluk „*Nacht und Nebel*” (éjszaka és köd) költői néven futott rabtartási rendszert. Nálunk ez a tárgyilagosabb „Néma ház” nevet kapta, a társadalomtól való tökéletes elzártságot jelképezve. Semmilyen érintkezésünk nem volt többé senkivel. Megszűnt minden levélírás, látogatás, csomagküldés. A nem eléggé megbízhatónak vélt őrszemélyzetet válogatott ávosok váltották fel.

Az eleinte uralkodó teljes belső mozdulatlanság mellett – sem munka, se könyv, csak tespedés – volt, aki megőrült, volt, aki éhen halt.

Rám külön elszigetelés várt. Míg általában hárman-négyen kerültek egy zárkába, majdnem tizennégy hónapon keresztül egyedül voltam egy teljesen üres zárkában, ahol csak egy ócska szalmazsák, egy vizesvödör és a kübli foglalt még némi helyet. És persze mindentől minél távolabb, tehát a legfelső szinten.

Másodszor a bíróság előtt

1961. február 6-án ismét letartóztatják, és „államellenes bűncselekmény alapos gyanúja miatt” indítanak ellene eljárást.

Első kihallgatását másnap, február 7-én *Végső Gyula* rendőrfőhadnagy vezeti és diktálja jegyzőkönyvbe. Lénárd Ödön válaszai őszinték, nem igyekeznek rejtegetni azt, ahogy az önkényről és a kommunista diktatúráról vélekedik:

A Magyarországon fennálló népi demokratikus rendszert a kereszténység számára nem tartom elfogadhatónak. A magam részéről nem is fogadom el, mert ebben a rendszerben egy osztályé a vezető szerep, és ezt a szerepét egy politikai párt vezetésével gyakorolja. Ez a párt a vezetése alatt álló olyan szervek mint a KISZ, Úttörő mozgalom – a befolyása alá kerülő embereket materialistákká neveli. Ezt a politikai világnézetet én nem tartom haladónak, következésképpen az emberiség számára nem tartom elfogadhatónak. Ugyanígy nem fogadom el egy osztály uralmát, illetőleg egy osztály által gyakorolt diktatúrát. [...]

Kérdés: Milyen politikai rendszert tart Ön elfogadhatónak az emberiség számára?

Felelet: Én az emberiség számára a „tisztá demokráciát” tartom jónak és elfogadhatónak.

Kérdés: Mit ért Ön „tisztá demokrácia” alatt?

Felelet: A „tisztá demokrácia” fogalma alatt egy „Keresztény Szocialista” társadalmi rendszert értek. Ebben a rendszerben több politikai párt szabadon működik, a föld és a gyárak magántulajdonban vannak. Az államforma: Köztársaság, és koalíciós kormány gyakorolja a hatalmat.¹

Mintegy negyven évvel ezelőtt hangzott el ez a politikai tanúságtétel, amelyet súlyos börtönbüntetéssel jutalmaztak. Ma több politikai párt működik, a föld és a gyárak magántulajdonba kerültek, az államforma köztársaság, a hatalmat koalíciós kormány gyakorolja. Minden stimmel.

Csak egy valami nem egészen. A történelmi előrelátásáért börtönviselt Lénárd Ödön ma kissé *elfelejtve* él. Hajdan politikai ellenfelei, majdnem így kell mondanunk: rabtartói viszont háborítatlanul vesznek részt annak a „tisztá demokráciának” irányításában, melyet évtizedekig üldöztek, s amelyért emberek százait, ezreit zárták börtönbe.

Dr. Götz János fővárosi főügyész az 1961. május 22-én kelt 1961. Tük. B. 025 sz. vádiratának 22. oldalán szintén Lénárd Ödön gondolatait idézi:

A szervezkedés céljára vonatkozóan Lénárd Ödön előadta, hogy az általa elképzelt jövőbeni államforma a burzsoá köztársaság, ahol a hatalmat egy vagy többkamarás parlament gyakorolná, amely többpártrendszeren vagy hivatásrendiségen épülne fel, hasonlóan a „Keresztény Front” programjához.

¹ Történeti Hivatal, V-146786/20

A Budapesti Fővárosi Bíróság 1961. június 7-9-ig, továbbá 12-14-ig tárgyalja *Havass Géza és társai* „bűnügyét”.

A tizenhat vádlottból hatan felszentelt papok.

A bíróság nem elégszik meg a vádlottak felelősségrevonásával és megbüntetésével. Ennél többet akar: azt, hogy a vádlottak saját maguk ítéljék el tetteiket, saját maguk vallják magukat bűnösnek, mutassanak mélységes megbánást, tagadják meg korábbi magatartásukat, meggyőződésüket, s könyörögjenek irgalmas ítéletért.

A bíróság a vádlottakat önmaguk előtt akarta megalázni, önbecsülésüket tönkretenni.

A bíróságnak ez a szándéka a vádlottaknál – különböző mértékben – sikerült. Kivéve Lénárd Ödönt. Ő volt az egyetlen, aki nem volt hajlandó „megbánást tanúsítani”. Lelkileg viszont csaknem belerokkant abba, hogy paptársai elvesztették tartásukat. A pert háttérből irányító politikai rendőrségnek azt is sikerült elérnie, hogy a tárgyalás folyamán Lénárd Ödön vádlott-társai nem egy esetben a „makacs” Lénárd *ellen* vallottak vagy meghazudtolták őt. Cellatársának (besúgójának) fogdajelentése a tárgyalás utolsó napján:

Jelentés

Bpest, 1961. VI. 14.

Lénárd Ödönről az alábbiakat jelentem:

Nevezett a tárgyalás mai napjáról elmondotta, hogy az minden képzeletet felülmúl aljasság terén a vádlott-társait illetően.

Lénárd sírt, zokogott, magánkívüli állapotban volt. Még ilyenek a 8-hét alatt nem láttam. A vádlottokról elmondott véleményét (:10 fő:) egyöntetűen az alábbiakban lehetne összefoglalni:

- a.) Emberi mivoltukból és Egyházi fennköltségükből kivetkőzött aljas lények.
- b.) Hazugok, akik egy tál lencséért a lelküket is eladták.
- c.) Álszent, megbánást hazudó tekintetük megvetést érdemel.

Itt példaként említette meg az egyik barátját, aki szerinte „*a börtönben olvasott könyvekből ismerte meg a szocializmust*”. Lénárd ezt mint példa nélküli aljasságot említette meg, és elítélte társát. Véleménye szerint minden társa – amikor a mellét verte az utolsó szó jogán, és megbánást tanúsított, eladta a lelkét is. Kijelentette, hogy nem volt a hallottak után lelkijére ahhoz, hogy az utolsó szó jogán beszéljen, így az ügyvédére bízta a sorsát.

Lénárd – véleményem szerint – nagyon csalódott a társaiba[n], nem tudta korábban elhinni, hogy *ilyen* őszintén beismerjék bűneiket. Ő, úgy látszik, most gondolkodóba esett komolyan, bár még mondja, hogy nem bánta meg az eddigi magatartását.

Kijelentette, hogy ügyvédjével egyetértésében enyhítésért fog fellebbezni. Kb. 12 évre számít. A bűncselekmény „minősítését” illetően megnyugodott. Kmft.²

² Történeti Hivatal, V-1466786/21a

BELÜGYMINISZTERIUM

Szigorúan titkos

1. sz. példány

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS

Lénárd Ödön ügyébenBudapest. 1961. június 2.*Lénárd Ödön* v[olt] piarista szerzetes:

- 1945 után az Actio Catholica kulturális titkára volt.
- 1948-ban 6 évi börtönre ítélte a Budapesti Népbíróság.
- 1955 évben részt vesz Csapody Etele által készített KF. program megvitatásában.
- 1954-től 1956-ig Tatár Margit által összefogott volt szerzetesnőkből álló csoport részére tart rendszeresen ellenséges világnézeti előadásokat.
- 1956-ban Tímár Ágnessel elhatározzák az illegális női rendi közösség létrehozását.
- 1956-ban Török Jenővel megállapodnak, hogy Török kiszökik az országból, és Nyugatról eszmei és anyagi támogatást nyújt Lénárddnak az ellenséges tevékenységhez.
- 1956-ban az illegális rendi közösség 3 tagját megbízta ifjúsági csoportok létrehozásával és vezetésével.
- Kb. 350 személyt tartott befolyása alatt, 12 csoportvezető közreműködésével.
- A csoportvezetőket megbízta, hogy csoporttagjaikat tartsák vissza a KISZ-től és az Úttörő-mozgalomtól.
- Némethy Ferencnek, csoportvezetőjének tanácsolta, hogy a Tatabányán működő pedagógus ismerőseit tartsa távol az ifjúság marxista nevelésében való részvételtől.
- A felnőtt csoporttagok előtt 1954 évtől kezdődően kihirdette egy magántulajdon alapján álló keresztényszocialista társadalomról alkotott nézeteit.
- Beszélt a hivatásrendek szerepéről, a magántulajdon korlátozásáról, a keresztény pártok szerepéről.
- Az ifjúsági csoporttagok szülei részére értekezleteket tartott, ahol gyermekneveléssel kapcsolatos tanácsokat adott, s felhívta a szülők figyelmét gyermekeiknek a KISZ-től és az Úttörő-mozgalomtól való távoltartására.
- Török Jenővel 1961-ig tartott kapcsolatot postai úton fedőcímek alkalmazásával, alkalmi ki és beutazó személyek felhasználása útján. A budapesti, svájci, holland és osztrák követség egy-egy beosztottja által Medgyes János közbenjárásával.
- A fenti forrásból származott pénzből biztosították a sokszorosítás technikai feltételeit (írógép, könyvkötőgép, vágógép, fordítási díjak), illegális öröklakást vásároltak.
- Tabódy István felkérésére 4000.- Ft-ot adtak kispapok illegális képzésére.

Lénárd Ödön tevékenységét nem ismeri el bűncselekménynek, kijelenti, hogy papi tevékenységet folytatott. A tárgyaláson fenntartja az összefoglaló jegyzőkönyvi vallomását. Számítani lehet nála, hogy a megidézett tanúkat kérdések feltevésével próbálja zavarni.

Őrizetben tárgyalásra idézendő tanúk:1./ *Tímár Ágnes*:

- 1956-ban Lénárddal elhatározzák, egy illegális női rendi közösség létrehozását.
- A tevékenység célját Lénárd Ödön egy keresztény-szocialista társadalom megteremtésében határozta meg.

- Ennek érdekében egy „elit” gárda kinevelése, a csoportok szervezése és állandó szélesítése, valamint a kommunizmus elleni harc volt a feladatuk.
- Lénárd adta feladatul a brosúrák sokszorosítását, fordítását, könyvformába való bekötését és terjesztését.
- Török Jenővel Lénárd 1956-ban megegyezett, hogy Török Nyugatról nyújt eszmei és anyagi támogatást a tevékenységhez.
- Töröktől postai fedőcímek (Dr. Sándor István, Csapody Etele, stb.) alkalmazása, alkalmi ki és beutazó, valamint követségi személyek útján rendszeresen kaptak propaganda anyagokat.
- Török Jenővel Lénárd virágnyelvű levelezést folytatott.

Lénárd Ödön vádiratához csatolt belügyi jelentés

Lénárd Ödön cellatársának fogdajelentése 1961. június 16-án, közvetlenül az ítélethirdetés előtt:

Lénárdnak egy-egy szavából arra lehet következtetni, hogy még most is sokat foglalkoztatja a tárgyalás utolsó napja, ill. a társai beismerő vallomása. Volt egy ilyen kijelentése, hogy „én is megtehettem volna, hogy az utolsó szó jogán féltéglával verem a mellem.” Ez, mint mondotta, „néhány évet számított volna”, ill. annyival kevesebb a büntetése. Feltételezem, hogy ezen ő most utólag komolyan gondolkodik, de egyéb megnyilatkozást nem tesz.³

A besúgó rosszul ítélte meg társa lelkiállapotát. Lénárd Ödön valószínű máson gondolkodott, s nem bánt meg semmit.

A bíróság 1961. június 19-én Lénárd Ödön X. rendű vádlottat bűnösnek találta a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntetében, és ezért *7 év és 6 hónap börtönre*, mint főbüntetésre, továbbá teljes vagyonekbobzásra és 10 évre a törvényben meghatározott egyes jogai gyakorlásától eltiltásra, mint mellékbüntetésre ítélte.

Az egyszerű hívők előtt ma sem világos, miért volt szüksége a Magyar Püspöki Karnak arra, hogy nemcsak az ítélethirdetés előtt, de már *a bírósági tárgyalás megkezdése előtt*, mintegy megelőlegezve egy elmarasztaló ítéletet, 1961. március 15-én (700. sz. körlevelében) nyilvánosan elítélje a perben szereplő saját papjait:

A Magyar Katolikus Püspöki Kar úgy magát, mint a hazáját becsületesen szolgáló, törvényeit tiszteletben tartó katolikus papságot elhatárolni kívánja az ilyen felelőtlen egyházi személyeknek cselekményeitől, és bízik abban, hogy a jövőben ki-ki a maga területén elő fogja mozdítani a Magyar Állam és a katolikus Egyház között kialakult jóviszonyt. A Püspöki Kar megkívánja, hogy a Magyar Népköztársaság Kormánya a Magyar Katolikus Püspöki Kar között kötött megállapodást minden egyházi személy és alkalmazott megtartsa.

A kihallgatást vezető rendőrnagy Lénárd Ödön elé teszi a püspökök nyilatkozatát:

- No, mit szól hozzá? – esett nekem éhes várakozással a nyomozótiszt.
- Semmit.

³ Történeti Hivatal, V-145/786/21a

– Hogyhogy semmit?

– Mert lehet, hogy ezt az írást a püspökök tényleg aláírták. Végeredményben megfelelő eszközökkel mindent alá lehet íratni az emberekkel. Az azonban lesír a szövegről, hogy fogalmazni *nem ők fogalmazták*. Ennyi szimatomban már nekem is van az egyházi dolgokhoz. Nincs ennek semmi jelentősége.

A tiszt szó nélkül süllyesztette el a papirost, és előttem soha többé nem is emlegették... Viszont tudok olyan paptestvérről, aki elhitte ezt, és tökéletesen elvesztette a talajt a lába alatt.

Második elítélésének időszakát a márianosztrai és a sátoraljaújhelyi börtönben tölti. 1963. március 27-én az „U-Thant”-féle amnesztiával szabadul. Visszamegy vízóra leolvasónak, de a rendőrség ezt nem tűri sokáig. A Közgazdasági Egyetem konyhájára kerül adminisztrátornak.

Papi munkáját most is maradéktalanul folytatja. A politikai rendőrségen pedig gyűlik az anyag következő letartóztatásához, minden eddiginél hosszabb börtönbüntetéséhez. Részlet a BM. III. Főcsoportfőnökség 2/b. alosztálya 1965. február 14-én kelt megállapításaiból:

Adataink szerint Lénárd és Tímár Ágnes és néhány szerzetesnő és világi személy konspiráltan összejárnak, mely arra utal, hogy ellenséges tevékenységet folytatnak. Lénárd kapcsolatban van más illegális tevékenységet folytató csoport vezetőjével is.⁴

A márianosztrai börtön, ahol Lénárd Ödön is raboskodott.

⁴ Történeti Hivatal, 0-12893/1

A kereszt alatti emléktábla szövege:

»LEGYŐZVE GYŐZTEK«
AKIK E FALAK KÖZÖTT A PÁLOSOK ŐSI KOLOSTORÁBAN
A LÉTEZŐ SZOCIALIZMUS ÉVEIBEN,
KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAIKÉNT SZENVEDTEK!
MINDSZENTY JÓZSEF
MAGYARORSZÁG HERCEGPRÍMÁSA,
SZÁMOS PAP, SZERZETES
ÉS VILÁGI POLITIKAI ELÍTÉLT EMLÉKÉRE.
1991. NAGYBOLDOGASSZONY ÜNNEPÉN

Harmadszor a börtönben

Az 1966. április 19-re szóló házkutatási és letartóztatási határozat indoklása:

Nevezett a BM. rendelkezésére álló adatok szerint alaposan gyanúsítható azzal, hogy létrehozója és irányítója egy illegális szervezetnek, aminek tagjait népi demokráciaellenes szellemben neveli. Nevezett előzetes letartóztatása indokolt, mert szabadlábbon hagyása esetén szökésétől, a büntett felderítésének megghiúsításától, a bűncselekmény folytatásától tartani lehet. Dr. Fehér Gyula. r. szds.

Mivel Fehér Gyula rendőr százados attól tart, az „illegális szervezet” tagjai idejében eltüntetik a „dokumentumokat”, felhívja a házkutatást végzők figyelmét:

A behatolást a legmaximálisabb gyorsasággal végre kell hajtani, nehogy idejük legyen fontos dokumentumokat megsemmisíteni.

A házkutatás során a következő dokumentumokat kell lefoglalni:

- Névsorok az illegális rend szervezeti felépítéséről.
- Az illegális rendi közösség programja.
- Magyar és idegennyelvű levelezés.

A következő magyar és idegennyelvű könyveket kell lefoglalni:

Opus Mistici Corporis (OMC) Wien, kiadványok:

- 1./ A legszebb történet.
- 2./ Végső kérdések.
- 3./ Benne élünk.
- 4./ Bennem él Krisztus.
- 5./ Katolikus Hittan.⁵

Ez az utasítás a vallás- és egyházüldözés letagadhatatlan bizonyítéka. Miként fordulhatott elő, hogy a házkutatást elrendelő rendőrtisztnek nem tűnt fel, miszerint a felsorolt öt könyvnek a legkevesebb köze sincs a politikához. A *Legszebb történet* például nem más, mint a 2000 éves Biblia átírata kisgyermekek számára. A diktatúra megmutatta igazi arcát: *A végső kérdések, a Benne élünk, a Bennem él Krisztus* és a *Katolikus hittan* súlyosan veszélyeztetik a demokráciát.

Az első kihallgatás jegyzőkönyve szerint, mely a letartóztatás napján (éjszakáján?) készült Budapesten, a Gyorskocsi u. 31. szám alatt, a III. emelet 352. számú szobában, *dr. Fehér Gyula* rendőr százados közli Lénárd Ödönnel:

Ismertetem Önnel a terheltkénti felelősségrevonásról szóló határozatot, amellyel szemben panasznak helye nincs. A Be. 7. §. alapján Ön védőt választhat, illetve a Be. 38. §. alapján védő kirendelését kérheti. Nyilatkozzék a közléssel kapcsolatban.

FELELET: Terheltkénti felelősségrevonásomról szóló határozatot elolvastam. Ügyemben védő kirendelését kérem. A határozattal kapcsolatban előadom, hogy a Btk. 207. §.-ba ütköző egyesülési joggal való visszaélés büntettét nem követtem el, nem érzem magamat bűnösnek ezzel kapcsolatban.

⁵ Történeti Hivatal, V-153/884/1

Ismerősi viszonyban vagyok több olyan személlyel, akik 1950-ig, a fölözlatásunkig szerzetesrendek tagjai voltak. Tudok arról, hogy ezek közül többen vannak olyanok, akik ketten-hárman egy lakásban laknak, közös életrendben megállapodtan és aszerint élnek. Ilyen személyeket, de más hozzám forduló érdeklődőket is egész mostani letartóztatásomig vallás-erkölcsi nevelésben részesítettem. Részben az ő, részben az én kezdeményezésemre összefüggő ismertetéseket tartottam részükre, és egyes kérdéseikre is válaszoltam.

E személyek neveit, általában semmilyen személy nevét sem vagyok hajlandó megmondani, mert ez nem egyeztethető össze papi lelkiismeretemmel.

Tagadom, hogy bárkit népi demokrácia ellenes szellemben neveltem volna. Meg kívánom mondani, hogy rk. egyházam álláspontja az, hogy pap ne politizáljon, és ehhez én tartottam magamat. Nincs semmilyen politikai meggyőződés, csak vallási és vallás-erkölcsi kérdésekkel foglalkozom.

KÉRDÉS: Büntetőintézetből történt legutóbbi (1963. márciusi) szabadulása óta milyen volt bűntársával, államellenes szervezkedés miatt elítélttel vett fel, illetve tartott kapcsolatot?

FELELET: Erre a kérdésre nem vagyok hajlandó válaszolni, mert – mint említettem – válaszom személyeket érintene, és konkrét személyekről nem nyilatkozom.⁶

Lénárd Ödön csak akkor hajlandó bárkit is néven nevezni, miután tudomására jut, hogy az ügyben szereplő többi személy már fölfedte kilétét és „tevékenységét”. Lehetetlen észre nem vennünk Lénárd Ödön válaszából a történelmi párhuzamokat, az erre irányuló figyelemfölkeltést. (Nem kerülheti el a kutató figyelmét az sem, hogy amíg a legtöbb – csaknem minden – iratban az Isten szó kis i-vel van írva, ebben az aktában a gépíró nagy I-vel írta.)

Az itt olvashatókhoz hasonlók minden bizonyára megtalálhatók a keresztény társadalometikai szakkönyvekben. Értékük mégis abban rejlik, hogy ezeket egy letartóztatott fogoly, egy bírósági tárgyalása előtt álló katolikus pap mondja el rendőrségi kihallgatójának. 1966. május 23-án – az időközben őrnaggyá előléptetett – dr. Fehér Gyula kérdezi Lénárd Ödöntől:

KÉRDÉS: Egyik előadásában Ön az állammal foglalkozott. Ismertesse ezt az előadást!

FELELET: Emlékezetem szerint ez év januárban vagy februárban fejtettem ki a keresztény embernek az állammal kapcsolatos magatartására vonatkozó tételeket. Ennek előzménye az volt, hogy olvastam a nácik által kivégzett Delp nevű német jezsuita hátrahagyott iratait, börtönleveleit, ezzel kapcsolatos könyvet, ezt említettem beszélgetés közben, mire többen elkérték és elolvasták a könyvet, így Tímár Ágnes, Völgyi Anna Mária. Ennek kapcsán merült fel a budapesti fogadalmasok körében, hogy elvi alapon beszéljük meg a keresztény embernek az állammal kapcsolatos magatartását. Ezután végiggondoltam a témát, és egy következő találkozásunk során

⁶ Történeti Hivatal, V-153/884/1

beszélgetésszerűen magnetofonszalagra mondtam a témát. Ismertetésem lényege a következő volt:

Keresztény felfogás szerint a világon két egymásnak alá nem rendelt ún. „tökéletes társaság” van, az állam és az egyház. Az állam hivatása az ember földi létének rendezése, az egyházé az örök üdvösség szolgálata. A kettő közül az egyik sincs a másiknak alávetve, bár a történelemben visszaélésszerűen mindkét részről előfordultak egyeduralkodó kísérletek.

Az egyes ember ennek megfelelően lelkiismeretben tartozik engedelmessé válni annak sajátos területén belül. Ha valamelyik a maga területét túllépi, nem tartozik neki engedelmessé válni, bizonyos körülmények között ellenállhat neki, vagy kötelessége lehet az ellenállás. Ennek részletesebb szempontjai az állammal kapcsolatban a következők:

A hatalmat törvénytelenül bitorkolóval szemben mindig lehet ellenállni. Akinek a hatalom törvényesen van a kezében, azzal szemben nem lehet ellenállni pusztán azért, mert az embert személyesen jogsérelem érte, vagy mert a hatalom birtokosa egyes igazságtalan törvényt hozott.

Csak amennyiben az akár törvényes hatalom birtokosa az Isten által teremtett egész erkölcsi rendet akarja rendelkezéseivel felborítani, tehát éppen azt megrontani, aminek a megőrzésére és fenntartására az Úristen az államot rendelte, akkor válik jogossá vele szemben az ellenállás.

A törvényes és törvénytelen hatalom közötti különbségtétel történelmi szempontokkal is mérlegelendő. Lehetséges, hogy egy törvénytelenül hatalomhoz jutott fél további magatartása révén idők folyamán történelmileg törvényessé válik, és lehetséges olyan eset, amikor ez nem következik be, pl.: Magyarország történelmében a török hódoltság, amit a hatalom birtokosa mindvégig idegen erőszakkal tartott fenn, ami ellen a nemzet ugyancsak mindvégig fegyveresen küzdött, tehát az idegen hódoltságba nem nyugodott bele. Ugyanakkor elképzelhető az is, hogy egy kezdetben törvényes hatalom, vagy olyan, ami formailag törvényesen szerezte meg a hatalmat, az egész erkölcsi rendet felforgató magatartásával törvénytelené válik. Erre vonatkozó legutóbbi példa a náci Németország.

Ha az állammal szembeni ellenállás jogos is, abban az esetben sem biztos, hogy kötelező. Az egyes ember számára akkor lehet kötelező, ha az illető a nemzet életében valamilyen szempontból kiemelkedő erkölcsi súlyú helyet tölt be, s mint pl. II. Rákóczi Ferenc, vagy a közelmúltban Bajcsi Zsilinszky Endre, aki mint országgyűlési képviselő a nemzet szuverenitásának is hordozója volt.

Az átlag ember azonban nem lehet abban a helyzetben, hogy ezt a kérdést a maga szakállára eldöntse, hanem csak olyan módon, hogy egy ilyen kiemelkedő egyéniséghez, vagy már kialakult ellenálló csoporthoz van módjában csatlakozni.

Eltételezve egy-egy ilyen fent említett hősi ellenállástól, a keresztény erkölcs még azt is megköveteli, hogy jogos ellenállás esetén is ehhez gyakorlatilag csak akkor nyúljanak, ha a sikernek valami emberi reménye van, mert különben azokat a bajokat, amiket meg akarnak szüntetni, még csak növelik.⁷

A vádiratban azért szükséges a kémkedés vádját egyáltalán feltüntetni, hogy az erre történő hivatkozással el lehessen rendelni a zárt tárgyalást. Zárt tárgyalás esetén pedig nem lehet jelen hallgatóság, s ennél fogva nem értesülhet az egész ügy jogi tarthatatlanságáról, a vád légből kapott jellegéről. Említésre méltó az is, hogy magával a

⁷ Történelmi Hivatal, V-153/884/1

Keresztény Front elnevezéssel Lénárd Ödön csak a tárgyalás folyamán találkozott első ízben.

Fővárosi Főügyészség
Tük. B. 0018/1966

Szigorúan titkos!

VÁDIRAT

kémkedés büntette és más büntett miatt Lénárd Ödön és társa ellen indított bűnügyben az 1966. évi április 19. napjától előzetes letartóztatásban lévő

I. r. *Lénárd Ödön* terheltet [...],

II. r. *Tímár Ágnes* terheltet [...]

vádolom

éspedig

I. r. Lénárd Ödön terheltet a Btk. 131. § (2) bek.-be ütköző kémkedés a Btk. 118. §-ába ütköző összeesküvésre irányuló előkészület,

II. r. Timár Ágnes terheltet a Btk. 118. §-ába ütköző összeesküvésre irányuló előkészület büntetével.

Indítványozom, hogy a Fővárosi Bíróság vádlottak bűnösségét a vádiratban megjelölt büntettben állapítsa meg, és emiatt szabjon ki velük szemben büntetést.

Lénárd Ödön I. r. vádlottat a Budapesti Fővárosi Bíróság 1961. június 1. napján kelt jogerős ítéletével a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntette miatt 7 év 6 hó börtönbüntetésre, teljes vagyonek kobzásra és 10 évre a törvényben meghatározott egyes jogai gyakorlásának eltiltására ítélte.

Lénárd Ödön 1954-ben tudomást szerzett a Soltész Jenő és társai által 1950 évben létrehozott Keresztény Front elnevezésű államellenes szervezkedésről. A szervezet célkitűzéseivel mindenben egyetértett, és ő is létrehozott egy ugyanolyan szellemű szervezetet. Egy 25 fős csoportot személyesen vezetett. Ezen kívül másokat is megbízott ilyen feladattal. Így Timár Ágnes az ő ráhatása alapján létrehozott egy csoportot. Ennek a csoportnak szellemi irányítója Lénárd Ödön lett.

Lénárd Ödönnek kiterjedt külföldi összeköttetései voltak. Többek között állandó kapcsolatban állott a disszidens dr. Török Jenővel. Dr. Török Jenőt 1953-ban államellenes szervezkedés és kémkedés miatt a bíróság 14 évi börtönbüntetésre ítélte. Az ellenforradalmi események következtében 1956 októberében törvényellenesen szabadult. Ekkor – mint Lénárd nyomozati vallomásában előadta – megállapodtak, hogy programot dolgoznak ki az Actio Katolika [így, k-val! HVK.] számára. Erre azonban az ellenforradalom leverése folytán sor már nem került. 1956 novemberében dr. Török Jenő nyugatra szökött. 1957 évtől kezdődően Bécsben lakik. 1958-59-ben Bécsben nyomdát és kiadó vállalatot alakított „Opus Mystici Corporis” (OMC) néven. A nyomdában előállított könyveket nagytömegben terjesztik, részben a nyugati emigráció körében, részben engedély nélkül a Magyar Népköztársaság területén. A nyomdát külföldi szervezetek anyagilag támogatják.

Lénárd Ödön rendszeresen kapott Töröktől ellenséges tartalmú könyveket, brosrúkat. A küldemények fedőcímekre érkeztek. Ugyanígy módon folytatták a levelezést is.

Timár Ágnes II. r. vádlottal a Budapesti Fővárosi Bíróság 1961. július hó 12. napján kelt és 1961. július hó 18. napján jogerőre emelkedett ítéletével a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette miatt 4 év börtönre, 3.000 Ft-ig terjedő részleges vagyonek kobzásra és 4 évre az egyes

törvényben meghatározott jogai gyakorlásának eltiltására ítélte.

Tímár Ágnes 1954-ben Lénárd Ödön iránymutatása alapján csoportot hozott létre.

Tagjai voltak: Szimon Gabriella, Szojka Zsuzsanna, Tímár Mónika, Bartha Teodóra, Völgyi Anna Mária, Kemény Ágnes.

A csoport szellemi irányítója Lénárd Ödön volt, akinek Tímár Ágnes rendszeresen beszámolt munkájukról. A csoport célkitűzései közé tartozott, hogy érdekkörükbe vont fiatalokból vezetőket neveljenek az általuk eljövendőnek remélt új társadalmi rend számára. A Tímár Ágnes vezette csoport tagjai közül Tímár Mónika, Kemény Ágnes és Szojka Zsuzsanna 4-5 főből álló iskolásokból alakított csoporttal foglalkoztak.

A büntetőeljárás során a Tímár Ágnes vezette csoport tagjainak többségét hosszabb-rövidebb tartamú szabadságvesztés büntetéssel sújtották. A csoport azonban nem oszlott fel, mert a szabadon maradtak Tímár Mónika személyében új vezetőt választottak, és bővítették a csoportot. 1961 és 1963 között lépett be Farkas Judit, Dabóczi (Mihók) Mária és Péterfia Gyöngyi. Így a régi módon működtek tovább.

Vádlottak és a velük együtt elítélt csoporttagok az 1963 évi 4. sz. tvr. alapján, vagy büntetésüket letöltve korábban szabadultak.

Lénárd Ödön és Tímár Ágnes az 1963 évi 4. sz. tvr. alapján 1963. március 27-én szabadultak.

Szabadulásuk után nyomban felvették egymással a kapcsolatot, és megtárgyalták teendőiket, a csoport helyzetét, jövőjét, a csoportot új tagokkal bővítették. 1963 után lépett be Pamlényi Klára és Dabóczi Etelka.

Lénárd Ödön javaslatára úgy határoztak, hogy a jövőben kis létszámú, 2-3 személyből álló csoportokat szerveznek. Ezek egy része vidéki városokba költözik. Azt is megbeszélték, hogy ki kivel és hová költözik, melyik csoportnak ki legyen a vezetője.

A megállapodásnak megfelelően 1963 őszén Szojka Zsuzsanna, Szimon Gabriella és Péterfia Gyöngyi Miskolcra, 1964 nyarán Pamlényi Klára, Kemény Ágnes és Farkas Judit Tarjánba költöztek. Tímár Ágnes Lénárd Ödönnel egyetértésben az egyes csoportokhoz elöljárókat, „dékán”-t neveztek ki.

Mindhárom csoport 1963-tól 1966 áprilisi letartóztatásukig Lénárd Ödön és Tímár Ágnes közvetlen irányítása alatt állott. A budapesti csoport tagjaival általában 2 hetenként, esetleg havonként, míg a vidéki csoportokkal 2-3 havonként találkoztak. A találkozások során részletes utasítást adtak a csoport tevékenységére vonatkozóan.

A budapesti csoportösszejöveleken Lénárd Ödön általában havonként, Tímár Ágnes ennél ritkábban előadásokat tartott. Az előadásokat magnetofonszalagra vették fel, a szalagokat megküldték a vidéki csoportoknak.

Terveik között szerepelt a csoport bővítése is. E célból több 20 év körüli lánnyal foglalkoztak. Ezek közé tartozott Dabóczi Mária, Horváth Ilona, Horváth Mária, Széll Margit. Dabóczi Mária közösségi élet megismerése céljából egyideig az egyik csoporttal lakott.

Részben a már meglévő kapcsolatok kihasználásával, részben új kapcsolatok megteremtésével nyugati könyvkiadó vállalatoktól rendszeresen kaptak könyveket, folyóiratokat. Lénárd Ödön fent említett előadásainak alapjául ezeket a műveket használta fel. Rendszeresen foglalkoztak társadalmi, politikai kérdésekkel. Így Lénárd Ödön 1966 év elején megtartott előadásában az állam kérdésével foglalkozott, különös figyelemmel arra, hogy az állampolgárok közül az egyház hívei és az egyház meddig tartoznak engedelmességgel az államnak, mikor megengedett, sőt kötelező a szembeállítás. 1965-ben Lénárd egyik előadásában arra hívta fel a csoporttagok figyelmét, hogy igyekezzenek olyan munkakörbe kerülni, ahol módjuk van a legmagasabb munka elvégzésére, az emberekkel való foglalkozásra. Felhívta azonban

figyelmüket, hogy nem szabad olyan munkát vállalni, mely világnézetükkel ellentétes. Egy másik előadásban arra hívta fel hallgatói figyelmét, hogy ha egy társadalom az önzés és anyagiasság zsákutcájába kerül, csak a keresztény erkölcs alapján tud újra talpra állni.

Lénárd Ödön szabadulása után ismét felvette a kapcsolatot dr. Török Jenővel. Török – vallotta Lénárd – arra kérte, hogy tájékoztassa a magyar szellemi élettel kapcsolatos kérdésekről. Ezért több esetben küldött ki magyar folyóiratokat, folyóiratokból kivágott cikkeket. 1966 januárjában ismeretlen forrásból megszerezte a Budapesti Műszaki Egyetem által belső használatra kiadott „Pedagógiai Közlemények” című lap 1965 szeptemberi kiadványát. Ebben Polinszky Károly művelődésügyi miniszterhelyettes 30 oldalas cikkben elemezte a Budapesti Műszaki Egyetem politikai helyzetét, feladatait. Ezt – a Művelődésügyi Minisztérium szakvéleménye szerint – a Magyar Népköztársaság hátrányára felhasználható anyagot öt részletben, négy különböző, dr. Töröktől kapott bécsi címre: Anna Lacher, Wien, Phorusgasse 7., Helga Langhammer, Wien, Leibenfrostgasse 1, Hedwig Ottó Wien, Schelleingasse 39., és Helga Schachel, Wien, IV. Rainergasse 29. kiküldte.

Bizonyíték Lénárd Ödön vallomása, Tatár Margit vallomása, a lefoglalt küldemények és az írásszakértői vélemény. Tímár Ágnes 1964 évben Völgyi Anna Máriával 8 példányban legépeltette és a csoport tagjai között szétosztotta az 1962-ben elhalt Tímár Mónika naplóját. Tímár Mónika, aki Tímár Ágnes letartóztatása után a csoport vezetését átvette, naplójában dicsőíti a csoporthoz való tartozást, lekicsinylőleg, gyűlölettel nyilatkozik a marxista tanokról, a Lénárd Ödönnel és Tímár Ágnessel szemben eljárt hatóságokról.

Lénárd Ödön azzal, hogy a Magyar Népköztársaság hátrányára felhasználható adatot szerzett meg és juttatott ki külföldi szervezet számára, elkövette a Btk. 131 §. (2) bek.-be ütköző kémkedés büntetést.

Lénárd Ödön és Tímár Ágnes azzal, hogy a büntetőeljárással megszakított tevékenységük folytatásában megállapodtak, az időközben is működött csoportokat átszervezték, bővítették, a csoport tagjai, valamint azok között, akiknek bevonását elhatározták, ellenséges tartalmú előadásokat tartottak, ellenséges tartalmú írásműveket terjesztettek, elkövették a Btk. 118. §-ába ütköző összeesküvés előkészületének büntetést.

A fenti tényállást bizonyítják az iratokhoz csatolt tanúvallomások, szakértői vélemények és lefoglalt tárgyi bizonyítékok.

Indítványozom, hogy a bíróság kötelezze terhelteket az eddig felmerült és ezután felmerülő bűnügyi költség megfizetésére.

Indítványozom, hogy a bíróság a lefoglalt bűnjeleket kobozza el.

Indítványozom, hogy a bíróság a vádlottak előzetes letartóztatását a Be. 120. §. (1) bek. b./ pontjában foglalt okból a Be. 127. §. (2) bek.-re figyelemmel az 1. fokú érdemi határozatig tartsa fenn.

A tárgyaláson részt kívánok venni.

A vád tárgyává tett bűntettek elbírálására a Be. 50. §-a értelmében a Budapesti Fővárosi Bíróság illetékes.

Budapest, 1966. július hó 6. napján

Dr. Götz János sk.
fővárosi főügyész

A Budapesti Fővárosi Bíróság 1966. november 2-án, 3-án, 4-én és 9-én a nyilvánosság kizárásával tárgyalta Lénárd Ödön és Tímár Ágnes „bűnügyét”. A dr. Bimbó István bíró vezette tanács Lénárd Ödönt összeesküvésre irányuló előkészület és kémkedés büntetében, Tímár Ágnest összeesküvésre irányuló előkészület büntetében találta bűnösnek. Lénárd Ödönt 8 évi szabadságvesztésre, 8 évi közügyektől eltiltásra és teljes vagyonek Kobzásra, Tímár Ágnest 3 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre és 4 évi közügyektől eltiltásra ítélték.

A bíróság azonban a jelen ítéletet, valamint az első két per ítéletét most összevonja, és Lénárd Ödön vádlott számára

összesen 19 évi börtönt állapít meg,
amelynek 1978 januárjában kellett volna lejárnia.

A budapesti Gyűjtőfogházban megkezdődik Lénárd Ödön piarista szerzetes harmadik, leghosszabb börtönbüntetése.

Múlnak az évek, a rabság keserű éveit csigalassúsággal. Mint a legtöbb papot, őt is a „suszterájban” dolgoztatják. A rabtársak egymás után szabadulnak. Csak ő marad, számára nincs kegyelem, szabadulására semmi remény.

Tudja jól ott a börtönben, hogy akik odakünn szövetséget kötnek a hatalommal, akik „alkalmazkodnak a viszonyokhoz”, azok magas egyházi méltóságba kerülnek, azokat egyformán elismeri nemcsak az állami, de az egyházi vezetés is.

Értesül arról, hogy a Bíborost, aki egyházáért és hazájáért oly sokat szenvedett, éppen letartóztatásának negyedszázados évfordulóján utasítják Rómából, hogy mondjon le érseki székeréről.

Rabtartóinak csak a féktelen önbizalmát tapasztalja naponként. A diktatúra kiszolgálói maradéktalanul meg vannak győződve arról, hogy uralmuk soha nem ér véget. Ebben az időszakban születnek Lénárd Ödön legmegrázóbb versei. A hetvenes évek elején írja egy képzeletbeli vallatójáról, börtönőréről:

Hát meg fogsz rohadni a börtön fenekén,
s jóddal kenjük ki a helyed, te kelevény!
Vagy nem hiszed, hogy veled még ezt is lehet?
Csak hogy Krisztus meghalt, s eltemettetett?

Meg se hallott, úgy darálta tovább:
hiába vártok bármilyen csodát,
nem exhumál majd a jövő század,
nem neveznek el rólatok utcákat,
a fejlődés bennünk ért el a csúcsára,
ti meg maradtok az élet lomtára.
(Részlet a *Rácsosztotta ég Hiszekegy* című verséből)

Verseit apró betűkkel cigarettapapírra írja, ezt sikerül kicsempésznie, s a költemények a börtönből eljutnak VI. Pál pápához is. Amikor a pápa meghalt, ott találták íróasztalán.

1975-ben a Helsink-i egyezmény után valami enyhülésféle mutatkozik Kelet-Európában. Lénárd Ödön családja kegyelmi kérvényt szeretne benyújtani, amit azonban alá kell írni Lékai László bíborossal is. Fölkeresik hivatalában.

Az ország első egyházi méltósága most a világ előtt tanúságot tehetett volna kereszténységéből. Nem tette.

Lékai László, Magyarország bíboros primása megtagadta Lénárd Ödön bebörtönzött szerzetes kegyelmi kérvényének aláírását.

Az *Amnesty International* 1976-ban hivatalosan érdeklődik Lénárd Ödön holléte iránt. Az *Actio Catholica* akkori főtitkára az érdeklődésre *azt felelte, hogy Lénárd Ödön szabadlábon van, amikor pontosan tudta, hogy a börtönben ül.*

Mert Rómában is tudják. VI. Pál pápa 1977. június 9-én egyórás látogatáson fogadja Kádár Jánost, a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkárát. A találkozás alkalmával a Szentatya a pártfőtitkár elé tárja a még utolsónak börtönben raboskodó pap, Lénárd Ödön nevét.

Mi történik a pápai kihallgatás után Budapesten, 1977. június 30-án a Gyűjtőfogházban?

Közönséges hétköznapi volt, reggel az előírt időben ment mindenki a maga munkahelyére. De alig vettem kézbe a szokott dolgaimat, lihegve rohan utánam egy smasszer:

– Szedje össze minden cuccát, és jöjjön: szabadul!

Nyugodtan mondtam neki:

– Igen, egy félév múlva. A börtönrádióban hallottam, hogy van itt egy hasonló nevű fogoly. Én a maga helyébe telefonon visszakérdeznék, mert ha engem most tévedésből kitesznek, abból maguknak nagy bajuk lesz! Elszalad és rohanva jön vissza.

– Nem! Jöjjön! Nincs tévedés! Maga az!

Egy nagyobb, reprezentatív terembe vittek, ahol már együtt volt a börtön egész vezetősége: parancsnok, parancsnokhelyettes, őrpap, a nevelőtisztek vezetője és még egy általam nem ismert személy. A parancsnok ünnepélyes hangon hirdette ki:

– A Magyar Népköztársaság és a Vatikán megegyezése alapján azonnal szabadul!

Ezalatt elintézték az adminisztratív elemeket, megkaptam a pénzemet, a zárkából lehoztam a dolgaimat, maga a parancsnok kísért ki a kapuig, rámutatva egy taxira:

– Az a kocsis magára vár.

A taxis persze érdeklődött, hogy ki vagyok, és amikor én egyszerűen azt válaszoltam neki, hogy pap, fölháborodottan kérdezte:

– Hát még mindig vannak bent papok?

Megnyugtattam, hogy én voltam az utolsó.

Erre a jelenetre *11 évi és 2 hónapi* rabság után került sor.

És hogy alakulnak az események két nappal korábban, 1977. június 28-án az MSzMP Politikai Bizottságának ülésén? A jegyzőkönyv 20. pontja:

Kádár János elvtárs szóbeli bejelentései alapján a Politikai Bizottság tudomásul veszi, hogy Kádár János elvtárs vatikáni tartózkodása idején Casaroli érsek közbenjárását kérte a börtönbüntetését töltő Lénárd Ödön érdekében. Egyetért azzal, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal kezdeményezze az Igazságügyi Minisztériumnál a kegyelmi eljárás megindítását, ugyanakkor illetékes egyházi szervekkel állapodjon meg abban, hogy Lénárd Ödön szabadon bocsátása után hagyja el az országot.

A szabadulás utáni első napokban barátai azonnal kiviszik őt a váci kórházba, és egy baráti orvoscsoporthoz mindenre kiterjedő vizsgálatot végez rajta:

Nem találtak semmit sem, kivéve egy vulkánformájú furunkulust az arcomon. Azt mondták, ezt azonnal levesszük, szövetszövetvizsgálatra is csak utólag küldjük el. Csak egy babérlevél alakú bőrszeletet kellett eltávolítaniuk, a bőrt összehúzták rajta, ma nem is látszik. Nekem megsúgták, hogy már rosszindulatú volt, de még csak a bőrben, így nincs metasztázis, és ezért írhatom még ma ezeket a sorokat.

Volt egy kedves rabtársam, akinek a homlokán volt valami ugyanilyen a szabaduláskor, de férfiember létére nem törődött egy furunkulussal, ami azonban szintén rosszindulatú volt, és két év alatt elvitte.

Mikor fogjuk érteni a Gondviselést?

A Gondviselést bizonyára mindig nehezen, de Lénárd atya sorai olvastán akarva-akaratlan eszünkbe jut a Magyar Rádióban nemrég elhangzott érdekes műsor két hajdani ügynök különös esetéről. Egyiküket – a magyart, idehaza – egy nyugati állam javára folytatott kémkedésért még a diktatúrában súlyos börtönbüntetésre ítélték. Most, a változás után Nyugatról meglátogatta őt egykori partnere, s a két ügynök néhány kávé mellett kellemes órát töltött egymás társaságában. Miután a külföldi vendég hazautazott, bizonyos idő után – talán két vagy három hét múlva – mindkettejük pontosan *ugyanazon a napon, ugyanabban az órában* szívinfarktust kapott. Egyikük – a külföldi – bele is halt.

Vajon mindez a véletlen műve lett volna? – teszi fel a kérdést a műsor vezetője, és neves gyógyszerész professzort szólít meg a stúdióban.

*A harmadik, egyben utolsó szabadulást követő napokban,
1977 júniusában, tizenegy év és két hónap börtön után.*

A rádióadás hallgatói ekkor a neves professzor előadásából győződhetnek meg arról, hogy lehetséges észrevétlenül és úgy adagolni bizonyos szereket, hogy a szer a későbbiekben kimutathatatlanul és ellenőrizhetetlenül a célszemély halálos betegségét idézze elő. Mindenesetre Lénárd Ödönnél és kedves barátjánál ennek a szernek adagolása a börtönben nem okozhatott (volna) különösebb gondot.

Jól sejtették az illetékesek, hogy Lénárd Ödön nem lesz hajlandó elhagyni az országot. Annál inkább nem, mert hű akart maradni börtönviselt sorstársaihoz, a szerzetesi közösséghez, amelynek lelki irányítása miatt a diktatúra oly hosszú börtönbüntetéssel sújtotta. Ma is a lelke, lelki vezetője ennek a szerzetesi közösségnek, a kismarosi Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostorának.

Lénárd atya 2001-ben tölti be *kilencvenedik* életévét. Nem tudni, vajon észreveszi-e „rendszer váltott” társadalmunk, a már nem kommunista államvezetés, hogy kit (is) illenék megünnepelnie az új évezred küszöbén.

S vajon az intézmény, amely kétezer év óta hirdeti, hogy senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja barátaiért, észreveszi-e, s kimutatja-e valamivel háláját hűséges fia iránt, akinél aligha áldozott többet bárki is az életéből barátaiért, egyházáért?

Hol van már a helyállók, a hűségesek, a mindhalálig kitartók serege? Elmentek anélkül, hogy egy köszönő szót kaptak volna. Elhullottak névtelenül, jeltelenül. Csak sírjukra vihetünk virágot. Jelen korunk mártírjainak legtöbbször jobbára csak múlt időben beszélhetünk.

Kik maradtak még?

A domonkos *Szigeti József* a maga 15 év börtönével, a nagybeteg *Pálos Antal* jezsuita a 10 esztendei rabságával. *Szabó József* fertőd-süttöri kanonok a maga 9 évével. Aztán ott van a fehérvári papi otthonban betegeskedő *Balogh István* kassai egyházmegyes tábori főesperes, a bázeli otthonában tolószékben közlekedő *Mészáros Tibor*, Mindszenty bíboros utolsó személyi titkára. Nekik „csak” 6-8 év börtön, szibériai rabság jutott. Jelen tanulmányunk készítése közben távozott az élők sorából *Tabódy István* bicskei lelkész, aki felszentelt papként 13 évet töltött különböző börtönökben.

Ki beszél ma róluk? S a többiekéről? Lassan feledésbe merülő hitvallóink névtelen seregéről?

De ma még itt ragyog köztünk a mindvégig állhatatosak koronája, a sokat szenvedett, a legtöbb évet raboskodott, a minden megalkuvást visszautasító, a kilencvenéves

LÉNÁRD ÖDÖN

piarista szerzetes a maga **18 és fél évi** börtönével.

Ez napra átszámítva:

hatezer-hétszáznegyvenkilenc nap.

Egy egész országnak kellene ünnepelni őt...

Vajon mi viszi előbbre Krisztus egyházának ügyét? Talán a csillogás? A pompa? A hatalom? A gazdagság? Vagy nem inkább az egyszerűség, az evangéliumi szegénység, a helyállás és a megpróbáltatások vállalása?

Visszagondolva arra a merev szigorra, amivel őriztek bennünket, elképzeltetlenné tűnik, hogy mégis került be ostya és misebor. És egyszer mise is volt a cellánkban, ami egy nagyobbfajta helység volt akkor. Húszan lehettünk benne.

Valaki a legálisan beengedett csomagjában olyan tésztát kért, ami ostyának számított, és volt néhány beteg, akinek a fogház orvosa bort engedélyezett. (Milyen állapotban volt az, aki ennyi kedvezményt „élvezett”?)

Ma is meglévő, fél századnál régebben használt Missalem szolgált misekönyvül, a pléhpohár csengőnek és kehelynek. Azóta is, ha visszagondolok rá, úgy érzem, hogy a pápa által celebrált szenttéavatások szertartásai és hány ezer más mise, amiken jelen voltam, elhomályosulnak emellett. Jobban meggyőzött a Hit erejéről és tartalmáról, mint minden más. A papok ereje és bátorsága a börtönben különösen megcsillamlott, fény lett...

(Részlet Lénárd Ödön *Napjaink Aranylegendája* című írásából)

A Legfelsőbb Bíróság tíz évvel ezelőtt „Lénárd Ödön és társai” ügyében törvényességi óvást emelt. Az 1991. május 27-én megtartott tárgyaláson megállapították róluk, hogy nem követtek el bűncselekményt, s a korábbi ítéleteket semmisnek nyilvánították. Ezen a tárgyaláson Lénárd Ödön az utolsó szó jogán még egyszer kifejtette álláspontját, és így fejezte be mondanivalóját:

...felelősségem tudatában és lelkiismeretem szerint egyházam és a magyar társadalom hivatalos színe előtt le kell szögezmem, hogy a magyar állam akkori képviselői és a köztünk lévő feszültségek kizárólagos oka nem a mi államellenességünk volt, hanem az ő vallásellenességük. A helyzet ugyanaz, mint a római birodalom keresztényüldözései esetén. A történelem ítélete is ugyanaz: a makacsul embertelen üldöző megsemmisítése.

Mondják, hogy a történelem ítélete gyorsulóban van. És tényleg: ami az első esetben három évszázad alatt ment végbe, napjainkban arra egy fél is elég volt. A keresztények magatartása viszont mindkettőnél ugyanaz: mi csak helyükre akartuk tenni a dolgokat, az embereket, az eseményeket. Nem bosszút, nem elégtételt, nem visszavágást, nem ítéletet! Az ítélet Istennél van, és hisszük, hogy ott van a kegyelem is. Mert arra a maguk módján mindig rászorulnak az üldözők is, nemcsak az üldözöttek!

Így fest a keresztények „bosszúja”, amelytől a letűnt diktatúra kiszolgálói a rendszerváltozás éveiben olyannyira félték!

Vizont a kommunisták se mind elvetemült emberek. Mert igaz ugyan, hogy Istennél mindannyian rászorulunk a kegyelemre, azért idelent is akad egy s más, amivel adósai lennénk egymásnak, például egy 18 és fél év börtönt ártatlanul szenvedett rabnak. Ha mással nem, legalább egy köszönő szóval vagy valami hálafélével. Mint a tornaóra végén, amikor a testnevelő tanár a legjobb futót dicséri meg, s nem azt, aki a legszebben van megfésülködve.

Milyen jó lenne, ha valakinek eszébe jutna ilyesféle! S lám, Lénárd Ödön egykori kommunista rabtársainak – a deményistáknak – eszükbe jutott valami. Pedig ők nem is keresztények. Amikor tudomásukra jutott, hogy néhai rabtársuk nyugdíjúgye hosszú idő után sincs rendezve, felháborodva siettek a köztársasági elnökhöz, aláírták vele valamit, és a nyugdíjigazgatóság azonnal mindent elrendezett.

A leghosszabb ideig börtönben raboskodott katolikus pap nyugdíjúgyét kommunista rabtársai intézték el.

Vajon a Jerikói úton nem valami hasonló történt?

Ott is csak a mások által kevésre becsült samaritánus emelte föl a rablók által kifosztott, földön heverőt.

Micsoda ünnep lesz az, amikor a papok és a leviták is lehajolnak majd kisemmizett, megalázott testvéreikhez!

Lénárd Ödön megjelent munkái

Könyvek

- Só. A mai keresztény egyéni gondjai.* Bp., 1981. Szamizdat. – Második kiadás: Bp., 1994. Márton Áron Kiadó, (84 p.)
- Mécs. A mai keresztény közösségi gondjai.* Bp., 1982. Szamizdat. – Második kiadás: Bp., 1996. Márton Áron Kiadó, 280 p.
- Só és mécs.* Bp., 1984., Szamizdat. Második kiadás: Bp., 1996. Márton Áron Kiadó 253 p.
- Erő az erőtlenségben.* Bp., 1995. Márton Áron Kiadó, 277 p. – Második kiadás Bp., 1996. uo.
- Rácsosztotta ég. Válogatás a Szürke habitusban, A második élet, Söma Izrael, Három év versei* című kötetekből. Héttorony Könyvkiadó, (év nélkül) 164 p.
- Kiskirály.* Misztériumjáték. Kismaros. Magánkiadás, (év nélkül) 240 p.
- Gertrud von Le Fort: *Himnuszok az Egyházhoz.* Fordította Lénárd Ödön 1955-1981-1996. Korda Kiadó Kecskemét, 1998. 116 p.

Cikkek, tanulmányok

- 300 év után. Emléklapok a 300 éves piarista múltból.* Megjelent a szegedi piarista gimnázium 1942. évi iskolai értesítőjében.
- Emléklapok a 300 éves piarista jubileumról.* Szeged, év nélkül (22 p).
- Az utolsó ítélet előtt (Vízio).* Sziklán állunk, 1944. júl. 14. Óváry Zoltán álnéven.
- Magyar katolikus glóbusz.* Vigilia, 1947. június.
- Munka, bér, tulajdon.* Actio Catholica Országos Elnöksége kiadása, 125. sz. füzet. Bp., év nélkül (8 p).
- Materializmus, ateizmus, osztályharc.* Actio Catholica Országos Elnöksége kiadása, 126. sz. füzet. Bp., év nélkül (11 p).
- Koncentrált támadás a „hallgató egyház” ellen. Az 1961-es perhullám.* I. rész. Vigilia, 1991. június; II. rész. Vigilia, 1991. július; III. rész. 1991. augusztus; IV. rész. 1991. szeptember.
- Börtönkarácsonyok.* Távlatok, 1991/4.sz.
- Napjaink Aranylegendája.* Vigilia, 1992. január (p. 64-71); február (p. 148-152).
- Haladék.* Vigilia, 1992. március (p. 188-192).
- Ki a katolikus?* Vigilia, 1992. október.
- A kisközösségek dicsősége és nyomora.* Távlatok, 1993/2 (p. 186-192).
- „Pályamódosító papok”? Lénárd Ödön és Kamarás István levélváltása.* Távlatok, 1993/3. sz. (p. 375-392).
- Az adós.* Távlatok, 1993/6.sz.
- A tékozló fiú.* Távlatok, 1994/1.
- Hűség vagy túlélés. „Botlások” a történeti tényekben. Katolikus füllel egy rádióműsorról.* Keresztény Élet, 1994. febr. 20. (p. 11).
- I terribili anni delle persecuzioni.* Osservatore Romano, 1996. szept. 5. (p. 9-10)
- A jobb lator keresztútja.* Megjelent a Jobb Lator (a Magyar Börtön-pasztorációs Társaság lapjának) 1997 július-augusztusi számában.
- A közelmúlttal való szembenézés – lelkiismereti feladat.* Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 1998/3-4 (p. 209-226)
- Nem vagyok benne a névtárban!* Új Ember, 2000. szept. 17. (p. 4).

Kézirat gyanánt

- Kegyelem nektek és békeesség I.* Kismaros, 1995. 146 p.
- ...Atyánktól, az Istentől és Jézus Krisztustól. II.* Kismaros, 1996. 120 p.

Gyémántmise, Lénárd Ödön 1986-1996. Versek. Kismaros, 1996.

Lassan az ember már csomagol... Kismaros, 1998. 18 p.

Angelus Silesius: *A kerubi vándor.* Fordította Lénárd Ödön az 1970-es és 1980-as években. 30 p.

Irodalom, források

- Pilinyi Gyula: *A magyarországi latin és görög szertartása világi és szerzetes római katolikus papság névtára*. Bp., 1943. (p. 262).
- Vádirat Mihalovits Zsigmond, az Actio Catholica vezetője és bűntársai ellen*. Szabad Nép, 1948. júl. 11. (p. 7).
- A fekete reakció népellenes üzelmei. Megszökött Mihalovits Zsigmond, az A. C. igazgatója*. Népszava, 1948. júl. 11. (p. 1).
- Bírósági perek*. Magyar Nemzet, 1948. júl. 15. (p. 3).
- Ki utasította a papságot? A Mihalovics ítélet indoklásának feltűnő megállapításai*. Világ, 1948. júl. 24. (p. 1).
- Mihalovits Zsigmondot tízévi, Lénárd Ödönt hatévi börtönre ítélték*. Világosság, 1948. júl. 24. (p. 1)
- Letartóztatások demokráciaellenes izgatás miatt*. Szabad Nép, 1948. aug. 1.
- Politikus vagy főpap*. Magyar Nemzet, 1948. aug. 1. (p. 1).
- Államellenes szervezkedőket vettek őrizetbe*. Népszabadság, 1961. febr. 8. (p. 10).
- Horváth Richárd: *Keresztény felelősséggel*. Katolikus Szó, 1961. febr. 18. (p. 1).
- A Magyar Távirati Iroda közleménye államellenes szervezkedés tárgyalásának megkezdéséről*. Népszabadság, 1961. jún. 7. (p. 8).
- Az utolsó szó jogán*. Új Ember, 1961. szept. 3. (p. 3).
- A Szentatya figyelmeztette Kádárt*. In Martinkó Károly: *Az áldozatok Isten szolgái*. Bp., 1991., (p. 85-94).
- Ártatlanul elítéltek*. Új Ember, 1991. jún. 16. (p. 9).
- Pálos Antal: „Közösségi lelkiismeretvizsgálat” Távlatok 1995/6. sz.
- K. L. P.: *A hűség letéteményese*. Új Magyarország, 1995. szept. 30.
- Krómer István: *Lénárd Ödön: Erő az erőtlenségben*. Keresztény Élet, 1995. okt. 8.
- Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez*. 5. köt. Bp., 1996, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó (p. 566).
- Hetényi Varga Károly: *Lénárd Ödön gyémántmisés piarista szerzetes*. Keresztény Élet, 1996. jún. 23.
- Mécs*. Új Magyarország, 1996. nov. 13. (p. 12).
- Akik a pápával együttmiséznek Győr-Hírlevél a város polgárainak*. 1996/11. sz. (p. 5)
- Catalogus religiosorum Provinciae Hungariae Ordinis Scholarum Piarum 1666-1997*. Bp., 1998, Magyar Piarista Tartományfőnökség Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközössége kiadása (p. 231).
- B. Petőfi Ágnes: *Utak és útvesztők Lénárd Ödön életútja* 1. rész IGEN, 1998. augusztus (p. 6-8); 2. rész 1998. szeptember (p. 10); 3. rész 1998. október (p. 10); 4. rész 1998 november (p. 10); 5. rész december (p. 10); 6. rész 1999. január (p. 10);
- Stéphane Courtois – Nicolas Werth – Jean-Louis Panné – Karel Bartosek – Jean-Louis Margolin – Andrzej Paczkowski: *A kommunizmus fekete könyve. Bűntény, terror, megtorlás*. Bp., 2000, Nagyvilág (p. 418).
- Lénárd Ödön vizsgálati dossziéi a Belügyminisztérium 1961., 1964., 1966/67. évi iratanyagából*. Történeti Hivatal, Bp., V-146/786/21; O-12893/1; V-153/884/1; V-153/884/2; V-153/884/3 sz. vizsgálati dossziék.